Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII | CELOVEC, PETEK, 26. AVGUST 1983 | ŠTEV. 34 (2137)

Pismo novemu kanclerju

„Predlagamo, da nadaljujemo pogovore tam, kjer smo jih z dr. Brunom Kreiskim končali." Tako pišeta osrednji slovenski organizaciji zveznemu kanclerju dr. Fredu Sinowatzu v pismu, v katerem mu kot predvideno predlagata seznam vprašanj, ki naj bi bila tema razgovora 7. septembra.

ZSO in NSKS v pismu kanclerju navajata poznana načelna stališča do temeljnih vprašanj manjšinske zaščite. Tako je v pismu novemu vladnemu šefu ponovljeno stališče, da člen 7 državne pogodbe slej ko prej ni izpolnjen in da čaka na rešitev še cela vrsta drugih vprašanj, ki so eksistenčnega pomena za narodno skupnost.

Na razgovoru 7. septembra naj bi prerešetali vprašanja predšolske vzgoje, torej predvsem javnih otroških vrtcev, za katere se je kanclerju Kreiskemu januarja letos zdelo logično, da so dvojezični tam, kjer obstajajo tudi dvojezične šole, nadalje šolska vprašanja, predvsem trgovske akademije, zadeve radia in televizije ter problematiko javnega pospeševanja slovenskih ustanov.

Politika s predori

„Koroška priganja h gradnji karavanškega predora," beremo v koroških časopisih. In hkrati beremo, da Koroška kar najhitreje želi državno pogodbo z Italijo glede predora pod Pločami (Plöcken tunnel). Koroška se torej hkrati zavzema za dve stvari, ki vsaj deloma delata druga drugi konkurenco. To pa pomeni, da za proglašenim angažmajem na vsak način stoji tudi politična motivacija.

Te dni so se zastopniki koroške trgovinske zbornice oglasili pri deželnem glavarju Wagnerju in opozorili na pomembnost načrtovanega predora pod karavankami za domače gospodarstvo. Na osnovi te intervencije je deželni glavar „s poudarkom" prosil pristojna mesta v Jugoslaviji, da naj izpolnijo obveznosti, ki so jih prevzela v pogodbi o gradnji cestnega predora pod karavankami. Wagner je mnenja, da se Avstrija slej ko prej drži dogovora iz leta 1978 in je pripravljena začeti gradnjo, čim bo jugoslovanska stran prižgala zeleno luč. Hkrati je deželni glavar poudaril, da bi morala glavni interes za predor vendar imeti prav Jugoslavija.

Obenem pa se razpravlja o predoru pod Pločami v Ziljski dolini, ki naj bi vzpostavili varno zvezo med Furlanijo in Koroško. Za predor so zainteresirani predvsem Italijani, ki so tudi pripravljeni, da prevzamejo stroške gradnje, če bi Avstrija prevzela eno sedmino skupnih stroškov. Zaradi regionalnega pomena, ki bi ga imel tak predor predvsem za zgornjo Ziljsko dolino, saj bi vsaj deloma izenačil njen obrobni položaj, še člani deželne vlade pri zveznem kanclerju in zunanjemu ministru zavzamejo za kar najhitrejšo sklenitev pogodbe med Italijo in Avstrijo o gradnji predora.

Kakor bi bila potrebna oba predora, za naše kraje seveda predvsem karavanški, pa ni mogoče spregledati, da skušajo s koroške strani s predorom pod Pločami izvajati pritisk na Jugoslavijo. Znano je, da je Italija bila precej nezadovoljna nad pogodbo o gradnji karavanškega predora, ker bi se promet usmerjal preveč na jugoslovanska pristanišča v Kopru in na Reki, medtem ko bi si Italijani seveda želeli usmeritev prometa iz severne Evrope v severnoitalijanska pristanišča. Kljub vsemu pa je za Koroško bržkone karavanški predor večjega pomena – seveda, ko bo zgrajen.

In še nekaj izdaja politično motivacijo, čeprav seveda gre za različne dimenzije: ni bilo še slišati, da bi se deželni glavar z enako vehementnostjo zavzel npr. za mejne prehode na Pavličevem sedlu ali na Lužah. In to vsekakor zmanjšuje vrednost njegovega zavzemanja za karavanški predor.

Umrl je Miha Marinko
neuklonljivi borec za delavske pravice

Zadnji petek je v Ljubljani v 83. letu starosti umrl veliki slovenski revolucionar, družbenopolitični delavec in neuklonljivi borec za delavske pravice, narodni heroj Miha Marinko. Zadnje slovo od zaslužnega pokojnika je bilo v ponedeljek, ko so po žalnih sejah najvišjih forumov žaro s posmrtnimi ostanki položili v grobnico narodnih herojev. Žalne seje v republiški skupščini so se udeležili tudi predstavniki osrednjih organizacij koroških Slovencev, ZSO pa je ob smrti velikega revolucionarja poslala tudi sožalno brzojavko.

Miha Marinko, rojen v Rovtah nad Trbovljami, je že kot revirski otrok in pozneje kot rudar in delavec spoznal krivico in se je zato že zgodaj vključil v boj za pravico. Njegova revolucionarna delavska in humanistična zavest ter zvestoba slovenskemu ljudstvu sta ga vodila vedno spet tja, kjer so bile najhujše in odločilne bitke za politične in gospodarske interese delavskega razreda, za svobodo in lepšo bodočnost slovenskega naroda.

Vse svoje življenje predan boju za pravico in napredek, je Miha Marinko zavzemal najodgovornejše položaje v revolucionarnem gibanju, v Osvobodilni fronti in po vojni v novi socialistični družbi: leta 1934 je bil sekretar pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo, član CK KPS na ustanovnem kongresu 1937 na Čebinah, nato tudi član CK KPJ, eden vodilnih organizatorjev narodnoosvobodilnega boja, politkomisar glavnega poveljstva slovenskih partizanskih edinic, predsednik narodne vlade Slovenije, predsednik izvršnega sveta LRS, sekretar CK KPS in izvršnega odbora OF, predsednik izvršnega sveta LRS, sekretar CK KPS in izvršnega odbora OF, predsednik ljudske skupščine LRS' član izvršnega komiteja CK ZKJ, predsednik glavnega odbora SZDL Slovenije in član federacije.

Za svoje bogato delo je prejel Miha Marinko številna priznanja in visoka odlikovanja. To njegovo revolucionarno delo pa bo tudi po smrti ostalo svetal zgled in navdih zdajšnjim in prihodnjim generacijam, kako se je treba bojevati in delati za svobodo, napredek in lepšo prihodnost svoje domovine. Kot takega ga bo slovenski narod in zlasti delavski razred ohranil v častnem in hvaležnem spominu. Kajti — kakor je bilo ob njegovi smrti zapisano v ljubljanskem Delu: „V njem vidimo prvobitni lik proletarca, patriota in internacionalista, ki na svoji strmo vzpeti poti ni nikoli pozabil, odkod prihaja in komu naj posveča vse svoje misli in dejanja. Prizadeto ugotavljamo, da z Miho Marinkom odhaja poslednji mož iz tiste generacije revolucionarnih borcev, ki je ustvarila prvo oprijemljivo vizijo socializma na naših tleh in ki ima največ zaslug za to, da smo doživeli tudi njeno uresničenje."

Poskrbimo za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku!

Do začetka novega šolskega leta je še nekaj tednov in prav ta čas lahko izkoristimo, da vsak v svojem domačem kraju, med sorodniki, sosedi in znanci poskrbimo za to, da bo jeseni čim več otrok na našem ozemlju prijavljenih k pouku v obeh deželnih jezikih.

Čas za prijave je v prvih desetih dneh novega šolskega leta.

Pomen in korist obiskovanja pouka je po eni strani v tem, da vsakemu otroku zagotovimo izobrazbo v njegovem materinem jeziku, po drugi strani pa ravno s tem najbolje prispevamo k medsebojnemu razumevanju in sožitju obeh narodov v deželi.

Zato izkoristimo prihodnje tedne in poskrbimo za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku!

PREBERITE

V Jasenovcu odkrili nova grobišča žrtev ustaškega nasilja — str. 2

Koroška likovna kolonija mladih v Vuzenici — str. 3

Občinska seja v Kotmari vasi — str. 4.

Povratek otrok z letovanja na morju — str 5

Madžarsko-romunska narodnostna polemika — str. 7

Perspektiven projekt „Waldviertler Holzwerkstatt" — str. 8

Z izkušnjami odporniškega gibanja
proti škodljivi politiki tristrankarskega pakta

Zveza koroških partizanov, ki vključuje v svoje vrste bivše antifašistične borce, se je v vseh povojnih letih po ustanovitvi udejstvovala na različnih področjih. Začenši od ureditve partizanskih grobišč in postavitve dostojnih spomenikov in obeležij pa tja do vsaj delne rešitve najhujših problemov bivših borcev in njihovih svojcev.

Poleg tega si Zveza koroških partizanov vedno prizadeva tudi za uresničitev člena 7 avstrijske državne pogodbe, ker utemeljno smatra, da je tudi partizanski odpor koroških Slovencev v skladu z moskovsko deklaracijo iz leta 1943 bistveno prispeval k ponovni vzpostavitvi republike Avstrije.

Eden izmed glavnih delokrogov Zveze koroških partizanov pa je bil in je tolmačenje in razlaganje okoliščin pričetka partizanskega odpora ter globljega zgodovinskega pomena le-tega v luči odpora evropskih narodov in narodnosti proti Hitlerjevemu režimu. Knjiga prvega predsednika Zveze koroških partizanov Karla Prušnika-Gašperja „Gamsi na plazu" je izšla v petih izdajah, poleg slovenskih naklad tudi v srbohrvaščini in nemščini. Partizanski spomeniki ter muzej NOB v Peršmanovem spominskem domu v Podpeci nad Železno Kaplo zgovorno prikazujejo vsakomur, ki količkaj trezno prebira napise in dokumente, kaj vse se je dogajalo v letih med 1938 in 1945 na Koroškem.

Ugotoviti pa moramo, da to naše delo žal ni obrodilo zaželjenih sadov. Nasprotno, idejne pozicije naših nasprotnikov so danes krepko zasidrane tudi že v strukturah treh v deželnem zboru zastopanih strank. Ob tem pride do takih absurdov, da na primer podpredsednik zvezne ÖVP in dunajski podžupan Erhard Busek govori pozitivno o avstrijskem odporniškem gibanju, „da je bilo pač premalo pravičnih, da bi nasilje trajalo morda manj dolgo in bi bili številni tisoči umorjenih rešeni, če bi vsi tisti, ki so nacistično diktaturo notranje mrzili, imeli tudi medsebojno zaupanje, da bi se o tem izjavili"; njegovi koroški tovariši pa se izživljajo v primitivnem in nemškonacionalnem tolmačenju protinacističnega odpora koroških Slovencev, kot to dela npr. Ingomar Pust v svoji seriji člankov v mesečniku „Kärntner Landsmannschaft", torej v reviji, ki jo izdaja inž. Sepp Prugger, Wagnerjev sekretar za nego običajev (vodja sekretariata za „Brauchtumspflege"). Tu se potem krog zapira, krog, ki ga poznamo tudi pod imenom trostrankarski pakt.

Protiodporniško zavezništvo koroških strank je v bistvu v vseh povojnih letih preprečevalo, da bi številni partizani dobili uradne izkaznice po § 4 zakona o oskrbi žrtev, ki bi jim zagotavljale uradni status borca proti nacizmu in s tem povezane ugodnosti.

To protiodporniško zavezništvo koroških strank je tudi sistematično zastrupljalo politično ozračje na Koroškem, tako, da je večina naših sodeželanov o partizanstvu dezinformirana.

Izkušnje zadnjih let nam zgovorno kažejo, da trostrankarski pakt predvsem ovira tudi vsestranski razvoj naše narodne skupnosti.

Za Zvezo koroških partizanov je to povod, da bo svoje izobraževalno delo znotraj in izven Koroške pospešeno nadaljevala. Predvsem pa bo naša organizacija z vsemi svojimi bogatimi izkušnjami sodelovala v prizadevanjih za dosega naših mednarodnopravno zajamčenih pravic.

Janez Wutte-Luc
predsednik ZKP

V gospodarstvu ne sme biti enosmernic!

Znano je, da je letošnji avstrijski lesni sejem v Celovcu potekal v znamenju gospodarske krize, ki posebno bremeni lesno industrijo. To se seveda odraža tudi v splošni mednarodni trgovini, ko industrijsko bolj razvite države forsirajo svoj izvoz, medtem ko uvoz iz drugih dežel zmanjšujejo. To pa je za industrijsko manj razvite dežele ob trenutni gospodarski krizi še dodaten udarec, ki ponekod povzroča skoraj nerešljive probleme, saj s tem raste primanjkljaj tistih, ki prav potom izvoza skušajo popraviti negativne bilance v poslovanju z razvitimi državami.

V tem znamenju je potekala tudi tiskovna konferenca, ki so jo priredili predstavniki slovenskega oz. jugoslovanskega gospodarstva v okviru letošnjega avstrijskega lesnega sejma v Celovcu. Predstavnik jugoslovanske trgovinske zbornice v Celovcu Slavko Beznik je zastopnikom koroškega tiska obrazložil trenutni gospodarski položaj Jugoslavije, pri čemer ni prikrival težav, v katerih se jugoslovansko gospodarstvo nahaja, hkrati pa je povedal, da je Jugoslavija trdno prepričana, da bo premagala trenutno krizo, zato je sprejela tudi določene nepopularne, a potrebne ukrepe. Slavko Beznik se je v svojih izvajanjih dotaknil trgovinskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo in tozadevno povedal, da ima Jugoslavija z Avstrijo na področju blagovne izmenjave 1,8 milijarde šilingov primanjkljaja. Z drugimi besedami to pomeni, da Jugoslavija iz Avstrije uvaža mnogo več kot Avstrija iz Jugoslavije. Zato je Beznik upravičeno naglasil, da v gospodarstvu ne sme biti enosmernic, zlasti ne med dvema sosednjima državama, ki imata prav na gospodarskem področju mnogo možnosti za sodelovanje. Beznik je pri tem mislil na skupno nastopanje obeh držav na tretjih tržiščih, posebno na področju obmejnih dežel. Prav v tem obziru Avstrija in zlasti Koroška ne kažeta pravega razumevanja, čeprav bi v obmejnih področjih tako sodelovanje moralo biti povsem naravno. Pri tem je navedel primer obmejnega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo oz. Slovenijo in pokrajino Furlanijo-Julijsko krajino, kjer v blagovni izmenjavi dosegajo kar 300 milijonov ameriških dolarjev, ali petkrat več kot znaša sejemska kompenzacija med Avstrijo in Jugoslavijo, ki dosega le 60 milijonov v obe smeri.

Z obžalovanjem je Beznik ugotovil, da Avstrija kljub večkratni pobudi Jugoslavije ni bila pripravljena skleniti pogodbe, potom katere bi okrepili večjo blagovno izmenjavo v obmejnih regijah. Novinarje je seznanil o ponovni sklenitvi najema zemljišča za jugoslovanski paviljon na celovškem sejmišču za nadaljnjih deset let, kar prav tako potrjuje pripravljenost Jugoslavije za razširitev gospodarskega sodelovanja med obema deželama. Z zadovoljstvom je povedal, da so letos v sejemske kompenzacije vključili tudi Makedonijo in Vojvodino. Beznik je poudaril prispevek Jugoslavije pri razvijanju mešanih podjetij na južnem Koroškem, kot so obrati Topsport, Obir, Elan, IPH in druga, ki so se močno uveljavila na avstrijskem in zapadno-evropskem tržišču. Kljub temu, je menil Beznik, pa ta podjetja s strani nekaterih krogov na Koroškem doživljajo permanentne difamacije, čeprav nudijo zaposlitev številnim deželanom obeh narodnosti.

Na tiskovni konferenci je bilo govora tudi o tako imenovani „zapori" meje zaradi uvedbe depozita, kar nekateri smatrajo za politični akt. Tozadevno je Beznik jasno povedal, da je uvedba depozita izključno gospodarski ukrep, ki ga nima le Jugoslavija, ampak tudi nekatere druge zahodne države. K temu je treba dodati, da depozit (5.000 din) ne pomeni omejevanja svobode državljanom, ker položeni denar dobijo vrnjen.

Predstavniki lesnega gospodarstva, turizma in gospodarskih ustanov so dali še obširne informacije o njihovi dejavnosti, pri čemer je treba posebej omeniti turistične usluge, ki so zaradi prilagoditve dinarja realni vrednosti za goste iz konvertibilnega področja zelo ugodne, ker jih zvišanje cen takorekoč sploh ne prizadene. K temu pa v času po glavni sezoni pridejo še popusti, ki ponekod znašajo celo 30 odstotkov.

Mešana podjetja - dejavnik meddržavnega sodelovanja

Letošnjo sejemsko prireditev v Celovcu, ki se je končala minulo nedeljo, je za pogovore z vodilnimi predstavniki koroškega in avstrijskega gospodarstva izkoristila tudi veččlanska delegacija Gospodarske zbornice Jugoslavije. Na dvodnevnem obisku so bili predsednik predsedstva Gospodarske zbornice Jugoslavije Božin Jovanovič, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc in član predsedstva GZJ Anton Stipanič s svojimi sodelavci. V pogovorih so avstrijski in jugoslovanski predstavniki naglasili potrebo po nadaljnjem razširjanju gospodarskega sodelovanja obeh držav, obenem pa naglasili tudi skupno željo, da bi bili čimprej odpravljeni administrativni in drugi ukrepi, ki ovirajo hitrejši razvoj zlasti obmejnega sodelovanja.

Med svojim bivanjem na Koroškem so predstavniki Gospodarske zbornice Jugoslavije obiskali tudi tukajšnja avstrijsko-jugoslovanska mešana podjetja Elan na Brnci, IPH v Žitari vasi, Topsport v Pliberku in tovarno celuloze Obir na Rebrci, kjer so jih seznanili s poslovanjem in s problemi teh podjetij. Pri tem je bilo poudarjeno, da je uspešno delovanje teh podjetij velikega pomena za gospodarski razvoj obmejnega predela Koroške, hkrati pa postajajo ta podjetja čedalje pomembnejši dejavnik tudi v meddržavnem sodelovanju.

Odkrita nova grobišča žrtev

ustaškega nasilja med drugo svetovno vojno

V bližini Jasenovca na Hrvaškem so pred kratkim odkrili nova grobišča žrtev ustaškega nasilja med drugo svetovno vojno. Gre očitno za žrtve zločinov, ki so jih ustaši zagrešili v bližnjem toborišču Jasenovac in okolici, kjer so po previdnih cenitvah brutalno pobili okoli 700.000 nedolžnih ljudi, v prvi vrsti zaradi njihove narodne pripadnosti ali veroizpovedi, posebno surovo pa so se znosili nad pripadniki narodnoosvobodilnega gibanja in njihovimi svojci.

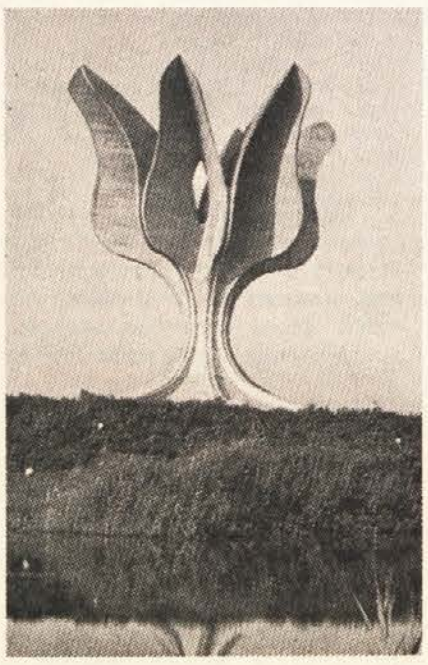

Kakor je te dni objavila avstrijska tiskovna agencija APA, je do sedanjega odkritja novih grobišč prišlo le po „zaslugi" dolgotrajne suše, ko je voda Save tako upadla, da so na obrežju zasledili doslej neznano množično grobišče. Po najdenih predmetih sodijo, da so žrtve prignali iz vagonov na obrežje Save in jih tam zverinsko umorili.

Na kraju, kjer je nekdaj bilo zloglasno taborišče Jasenovac, je danes urejen spominski muzej, kjer hranijo dokumente iz tedanje dobe. Žrtvam, pobitih na tem kraju žalostnega spomina, pa so postavili tudi dostojen spomenik, delo kiparja Bogdana Bogdanoviča (na naši sliki). Morda bi bilo prav, če bi ta kraj obiskali tudi predstavniki Združenih držav Amerike – tiste države, ki še danes nudi zatočišče bivšim nacističnim zločincem, med njimi tudi glavnim krivcem grozodejstev v Jasenovcu in v drugih predelih Jugoslavije. Naj bi se predstavniki ZDA pred temi spomeniki oprostili Jugoslaviji in njenim narodom, kakor so to pred nedavnim končno napravili napram Franciji v zvezi s krvnikom iz Lyjona Barbiem.

Okoli papeževega obiska

se v Avstriji razplamteva pravi „kulturni boj"

Bolj se bliža obisk papeža Janeza Pavla II. v Avstriji, bolj se tukaj razgrevajo tudi čustva in nekateri govorijo v tej zvezi celo že o novem „kulturnem boju". Pri tem pa zelo jasno prihaja spet enkrat do izraza dejstvo, da je pravzaprav res vse zelo relativno – ne nazadnje tudi vrednote, kot so svoboda mnenja, svoboda tiska, svoboda izražanja in podobne pridobitve, ki si jih je človek priboril v dolgoletnem boju s silami reakcije ter materialne in zlasti duhovne zaostalosti.

Morda pobuda socialistične mladine res ni bila najboljša in dovolj pretehtana, ko se je odločila za prireditev posebnega „protipapeškega festivala" prav v času papeževega obiska v Avstriji. Toda sporno (ker za določene kroge izzivalno) more biti pri tem samo ime prireditve, nikakor pa ne njena vsebina, saj je šlo samo za to, da mladina javno zavzame kritično stališče do raznih izjav papeža, do oblike in umestnosti njegovih pogostih obiskov in do drugih pojavov okoli katoliške cerkve, s katerimi pač ni vsakdo zadovoljen.

Vendar pa je napoved take prireditve v določenih krogih izzvala pravi orkan zgražanja, kritik in besnega obsojanja. Krog, ki v tej zvezi socialistom oz. socialistični mladini očitajo, da vernikom skušajo kratiti svobodo njihovega priznavanja, v resnici sami s svojimi napadi in izpadi najbolj brezobzirno kratijo svobodo mišljenja in izražanja, ko načrte o alternativni prireditvi brez vsakega argumentiranja proglašajo za blasfemijo in druge pregrehe zoper vero in cerkev.

Kako daleč čustvena razgibanost lahko zapelje človeka, pa je ob tem „sporu" dovolj prepričljivo demonstriral tisti „dušebrižnik" iz Labotske doline, ki je v svoji nedeljski pridigi dejal, da je socialistična mladina „kotišče za nove atentatorje na papeža". Tukaj je šel maziljeni gospod gotovo predaleč in je svoj duhovniški poklic zlorabil za nekvalificirano blatenje cele organizacije in preko nje vseh njenih članov in somišljenikov – to pa je dejansko ščuvanje na tisti „kulturni boj", ki je avstrijskemu ljudstvu v polpretekli zgodovini prizadejal že toliko gorja.

Ali bo zaradi takih frontalnih napadov zdaj res celotna SPÖ vrgla puško v koruzo ter se nekaterim skrajnežem na ljubo postavila proti svoji lastni mladini? Zadnje izjave visokih funkcionarjev socialistične stranke vsekakor kažejo v to smer. Takšna nenačelnost pa stranki in zlasti njeni mladi generaciji prav gotovo ne bo koristila – posebno, če upoštevamo, da kritičnega obravnavanja dogodkov in pojavov, tudi če gre za cerkev in papeža, ne gre istovetiti z napadi na vero in vernike. Kdor pa skuša to kljub temu interpretirati v tem smislu, tisti samo dokazuje, da svobodo misli zamenjuje z duhovno nestrpnostjo.

Nacistična gesla

mar še danes veljajo pri koroški policiji?

Tisti avtomobilist iz Roža, ki je pred dnevi imel opravka z dvema mladima pripadnikoma celovške prometne policije, je moral imeti vtis, da pri koroških varnostnih oblasteh očitno še danes velja zloglasno nacistično geslo „Kärntner sprich deutsch!", s katerim so nacisti pred štiridesetimi leti obsodili naš materin jezik na molk.

Na vprašanje, ali je pri celovški policiji državljanu iz dvojezičnega ozemlja južne Koroške načelno dovoljeno, da se posluži tudi svoje materinščine, je dotični namreč dobil odgovor: „Celovec je nemško mesto in bo ostal nemški; tukaj je uradni jezik nemščina in če ne boste govorili nemško, vas bomo prijavili!"

Tukaj mladost in morebitna nepoučenost policijskih uradnikov gotovo ne more in ne sme biti opravičilo. Po „izkušnjah", ki smo jih koroški Slovenci imeli z omenjenim nasiljem nacističnega režima, namreč nikakor ne bomo dovolili, da bi podobne metode obveljale tudi pri oblasteh današnje demokratične Avstrije. Zato nedvoumno terjamo od nadrejenih, da poskrbijo za primerno vzgojo svojih podrejenih, preden jih kot zastopnike oblasti spustijo nad državljane.

Prospekt z lepotnimi napakami

Koroško turistično gospodarstvo gre v zimsko ofenzivo. Te dni so predstavili štiribarven zimski cenik na 36 straneh s ponudbami zimskošportnih obratov z vse Koroške. Prospekt, ki naj bi pomagal uveljavljati tudi drugo sezono na Koroškem, sta izdala deželni turistični urad in turistična sekcija pri koroški trgovski zbornici. Na razpolago je v šestih jezikih: v nemščini, angleščini, francoščini, italijanščini, holandščini, flamščini in v slovenščini. Kljub relativni potratnosti – že sama dežela je prispevala med 600.000 in 700.000 šilingov – pa ima katalog precej pomanjkljivosti, da omenimo samo relativno nepreglednost in natrpanost s podatki ali pa tudi prepogoste poletne slike posameznih turističnih objektov. Celotna naklada prospekta znaša 100.000 izvodov.

Med pomanjkljivosti pa vsekakor ne moremo šteti, da je deželni turistični urad tokrat uvrstil v svoj program enakovreden katalog v slovenščini. Seveda, posebno v zadnjem letu je bilo nazorno vidno, kako velik delež zimskoturistični beri na Koroškem prispevajo ravno smučarji iz Slovenije. Zato je samo logično, da se turistični gospodarstveniki potrudijo za gosta iz sosedne dežele v njegovem jeziku. Brez dvoma namreč tega dejanja, kakor pozitivno že je, ni mogoče vzeti za obrat v uradni politiki do slovenske narodnosti v deželi. Kajti v nasprotnem primeru prav gotovo ne bi srečali v slovenskem prospektu samo nemška imena dvojezičnih krajev. Poleg včasih precej hlapčevskega prevajanja iz nemščine, kar pa bi bilo mogoče pri takem prvencu še spregledati, pa nadvse moti sicer res nedosledno uporabljanje samo nemških nazivov npr. za „Bodental", „Bleiburg" ali „Faaker See".

Koroški cenik za zimsko sezono – tudi v slovenščini

Rankovič umrl

V Dubrovniku je prejšnji teden za posledicami infarkta umrl narodni heroj in bivši podpredsednik Jugoslavije Aleksander Rankovič.

Že v mladih letih je sodeloval v naprednih vrstah ter še pred drugo svetovno vojno postal član vodilnih forumov KPJ. Med narodnoosvobodilno borbo je kot član vrhovnega štaba NOB in POJ ter kot organizacijski sekretar KPJ največ deloval pri organizaciji in krepitvi partije v partizanskih enotah in pozneje pri ustanovitvi Ozne.

Po osvoboditvi je opravljal visoke državne funkcije od člana predsedstva skupščine preko notranjega ministra do podpredsednika zveznega izvršnega sveta in podpredsednika republike. Prav tako je zavzemal vodilne položaje tudi v partiji in v zvezi borcev. Leta 1945 je bil razglašen za narodnega heroja ter je prejel številna visoka domača in tuja odlikovanja.

Na brionskem plenumu CK ZKJ leta 1966 so Rankovičevo dejavnost po letu 1964 obsodili kot protipartijsko. Zaradi upiranja razvoju socialističnega samoupravljanja in politiki narodne enakopravnosti z birokratsko dogmatskih stališč iz zlorabe svojega položaja v službi državne varnosti so mu odvzeli vse funkcije v ZKJ. Končno je bil izključen iz partije in upokojen.

V VUZENICI ŽE TRINAJSTIČ

Koroška likovna kolonija mladih

Šola v obdravski Vuzenici v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu, Zvezo kulturnih organizacij Slovenije in Kulturno skupnostjo občine Radlje ob Dravi letos že trinajstič prireja srečanje mladih likovnikov v okviru tradicionalne Koroške likovne kolonije mladih. Na letošnji „Vuzenici 83" sodeluje poleg domačih mladih likovnih ustvarjalcev 15 udeležencev iz avstrijske Koroške in blizu deset jih je iz Porabja na Madžarskem, tako da to „mednarodno" srečanje letos združuje okoli 50 mladih Slovenk in Slovencev iz treh držav, ki so se zbrali v gostoljubni Vuzenici, da si pod nadzorstvom in s strokovno pomočjo priznanih likovnih umetnikov in pedagogov utrejo prve korake v čarobni svet likovne umetnosti.

Likovna dejavnost je razlog srečanja in osrednja aktivnost udeležencev, kjer v najrazličnejših tehnikah ustvarjajo likovna dela ob usmerjevalni in svetovalni dejavnosti likovnih pedagogov, med katerimi je že vrsto let tudi docent katedre za likovno vzgojo Bojan Golija. Kljub že doslej prakticirani različnosti zvrsti likovne ustvarjalnosti so tokrat uvedli še nadaljnjo novost: slikanje na keramiko. Strokovno in materialno sodelovanje je ponudila Keramična industrija v Liboj, ki je udeležence letošnje kolonije za en dan povabila na obisk. Med nadaljnje pokrovitelje likovne kolonije pa sodijo še AERO iz Celja, Ljubljanska banka, Gorenje Muta in druge delovne organizacije.

Ob likovni dejavnosti pa razvijajo tudi še vrsto drugih dejavnosti, ki

pestrijo enotedensko bivanje mladih v Vuzenici in na Muti. Udeleženci iz Avstrije in Madžarske so namreč gostje učencev (in njihovih staršev) iz teh dveh krajev. Bivanje mladih gostov v povsem novem okolju vpliva na bogatitev znanja materinega jezika, ustvarjajo se trdne prijateljske vezi med mladimi in njihovimi starši in s tem med manjšinama ter matičnim narodom.

Med prireditvami, ki jih organizirajo v okviru vsakoletnega srečanja v Vuzenici, zavzemata brez dvoma osrednji pomen poseben Koroški večer ter zaključna prireditev. Letošnji Koroški večer je bil v sredo in se je za to priložnost po dolgoletni in torej že udomačeni navadi zbralo v Vuzenici lepo število udeležencev z obeh strani meje. Za pester spored je tokrat poskrbela Slovenska prosvetna zveza skupaj s Slovenskim prosvetnim društvom Borovlje: podpredsednik SPZ in dolgoletni urednik Mladega roda Tomaž Ogris je gostom govoril o položaju slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem ter jim tolmačil predvsem problematiko tukajšnjega dvojezičnega šolstva, v kulturnem sporedu pa sta sodelovala moški pevski zbor in trio Oraže iz Borovelj.

Letošnja „Vuzenica 83", ki se je pričela 22. avgusta, se bo iztekla z zaključno prireditvijo, ki bo v soboto ob 16. uri. Tudi tokrat bodo to prireditev pripravili udeleženci kolonije, ki se bodo spet predstavili z bogatim kulturnim sporedom, obenem pa bodo z razstavo ustvarjenih del pokazali, kaj so se naučili. Tudi na tej prireditvi pričakujejo številne obiskovalce, ki bi jim radi pokazali, kako so izkoristili teden srečanja.

Da je bil ta teden koristno uporabljen, smo lahko prepričani; to dovolj zgovorno dokazuje dosedanjih dvanajst srečanj v Vuzenici, kjer ravnatelj tamkajšnje osnovne šole Lojze Gobec s svojimi sodelavci vzorno skrbi, da je vsakokratna kolonija popoln uspeh. In ta uspeh potrjuje tudi znani slovenski likovni umetnik in veliki prijatelj ter zvesti obiskovalec vuzeniške kolonije akademik Božidar Jakac, ki uspešno delovanje utemeljuje s tem, da v Vuzenici vsak udeleženec z veseljem povsem sproščeno in neovirano, s svojim lastnim stilom in s tisto tehniko, ki mu najbolje odgovarja, izraža pristno otroško notranjost.

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Kako pospeševati kulturo?

Dejstvo je, da so naši zbori in naše glasbene skupine v zadnjem času napredovali in tako zvišali kvaliteto kulturnega udejstvovanja. Uspelo nam je, da smo dali prireditvam nove vsebine. Kljub temu še zdavnaj nismo izkoristili vseh možnosti, ki se nam ponujajo. Zavedati se je treba, da imamo še vedno premalo skladateljev in premalo avtorjev. Pomanjkljivost je, da se koroški dirigenti niti enkrat nismo srečali, da bi izmenjavali mnenja in si tako medseboj pomagali. Manjkajo tudi skupni programi za načrtno zborovsko delo in za načrtno zbiranje glasbenega materiala. Nimamo instrumentalnih zasedb, ki bi izvajale klasično ali komorno glasbo.

Ne smemo biti zadovoljni s tem, kar smo dosegli. Včasih je potrebna tudi kritika. To pa pogrešam pri poročilih naših dveh tednikov. Iz teh poročil razberemo, kdo je bil prireditelj, kateri častni gosti so bili navzoči ter nastopajoče skupine. Nisem pa zasledil članka ki bi kvalificirano opisal kvalitete nastopajočih ter njihova izvajanja. Vedno spet slišim argument, da vzamemo z ostro kritiko našim skupinam voljo in da ne cenimo njihovega idealizma. Vsak, ki je kdaj koli v kakšni skupini sodeloval, ve, koliko dela in požrtvovalnosti je treba, da doseže kakšna skupina določeno kvaliteto. Zastopniki osrednjih kulturnih organizacij se dobro zavedajo, koliko pomenijo kulturne skupine. Kljub temu nikomur ne pomagamo, če nismo v stanju, kakšno kulturno skupino kritizirati. Konstruktivna kritika je več vredna kakor pohvala. Šele preko konstruktivne kritike je možno dobiti sliko o svojem delu.

V naslednjih besedah bi rad nakazal nekaj možnosti, ki še niso izkoriščene in ki se mi zdijo važne.

Odrske skupine bi lahko pripravile kakšne skeče in tako zaorale nove poti. Lahko bi se organiziral skupni seminar za koroške zborovodje, kjer bi se pogovarjali o programih, o načrtnem nadaljevanju in o novih možnostih glasbenega udejstvovanja. Važno se mi zdi tudi podpiranje umetnikov in talentov, tako strokovno kot tudi finančno. Samo s kvaliteto bomo prodrli preko naših meja in s tem predstavljali našo kulturo. Ne smemo gledati samo na kvantiteto, ampak v prvi vrsti na kvaliteto, kar pa obe osrednji kulturni organizaciji dostikrat ne upoštevata. Poiskati bo treba mentorje, ki bodo na razpolago zborom, glasbenim in odrskim skupinam.

75 let Slovenske prosvetne zveze

Še bolj bo treba iskati stike z nemškimi kulturnimi organizacijami in skupinami v najbližji soseščini, kar nekatera društva že z uspehom delajo. Pri tem pa moramo paziti, da ta društva naše predstave in cilje akceptirajo. Treba je jasno povedati, kar hočemo in temu primerno samozavestno nastopati.

Za obstoj manjšine je potrebno, da je močna na področjih politike, gospodarstva in kulture. Sicer so vsa tri področja delokrog zase, lahko si pa medseboj pomagajo.

Roman Verdel

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

V. srečanje pisateljev
narodnostnih manjšin oziroma skupin

Slovenska prosvetna zveza, Slovensko prosvetno društvo „Obir" na Obirskem, Slovenski PEN-center in Koroški PEN-klub letos spet organizirajo zdaj že tradicionalno

SREČANJE PISATELJEV NARODNOSTNIH MANJŠIN OZ. SKUPIN

ki bo v času od 26. do 28. avgusta pri Kovaču na Obirskem. Prireditev bo obsegala naslednji spored:

V petek 26. 8. se bodo udeleženci zbrali v hotelu Obir v Železni Kapli, kjer bo ob 19. uri skupna večerja, ob 20.30 uri pa literarno branje.

V soboto 27. 8. se bo pričel delovni spored pri Kovaču na Obirskem. Ob 9. uri bo udeležence pozdravil Valentin Polanšek, ki bo spregovoril tudi o letošnji temi srečanja „Pišem za . . .". Ob 10. uri bo sledil glavni referat Jurija Kocha z naslovom „Zakaj pišem — misli ob branju Sartra" in ob 11.15 uri bo Burany Nandor razgrnil svoje misli o temi letošnjega srečanja. Po kosilu bo Petru Krdu govoril o romunski književnosti v Vojvodini in ob 15.30 uri je na sporedu predstavitev literarne revije „mladje", in sicer v luči situacije, kakršna je dve leti po izidu takoimenovane „črne številke" mladja. Po večerji pa bo še literarni večer pri SPD „Trta" v ljudski šoli v Žitari vasi".

V nedeljo 28. 8. bo najprej ob 9. uri diskusija o prispevkih, nato bodo nanizali izsledke in kritike, čemur bodo sledile zaključne besede. Ob 11. uri bo še literarno branje pri Kovaču na Obirskem in po skupnem kosilu se bodo udeleženci spet poslovili.

Vsi, ki jih zanima literarno ustvarjanje pripadnikov narodnih manjšin, so na tem srečanju tudi letos

prisrčno vabljeni!

Jugoslovanske freske
predstavljene v Beljaku

V sodelovanju z Avstrijsko-jugoslovanskim društvom in s posredovanjem generalnega konzulata SFR Jugoslavije v Celovcu prireja kulturni urad mestne občine Beljak v Paracelsovi dvorani beljaške mestne hiše izredno zanimivo razstavo: namreč 44 v originalni velikosti narejenih kopij najbolj znanih fresk iz Srbije, Makedonije, Kosova in Slovenije. Razstavno gradivo sta dala na razpolago Narodni muzej v Beogradu in Narodna galerija v Ljubljani.

Kdor bi hotel vse te freske občudovati v originalih, bi moral prepotovati več sto kilometrov širom po Jugoslaviji. Tako pa nudi razstava v Beljaku strnjeno primerjavo umetnin bizantinskega grško- pravoslavnega slikarstva iz jugoslovanskega jugozapada z umetninami iz gotske in renesančne dobe v Sloveniji. V večjem obsegu so bile kopije jugoslovanskih fresk predstavljene že v velikih muzejih po Evropi, v prekomorskih državah in na Daljnem vzhodu ter so prinesle slikarstvu srednjeveških fresk svetovni sloves; v Avstriji pa je sedanja razstava prva predstavitev te umetnosti.

Razstava v Beljaku je bila odprta v ponedeljek in bo ostala dostopna do 16. septembra. Obisk razstave je izredno zanimiv.

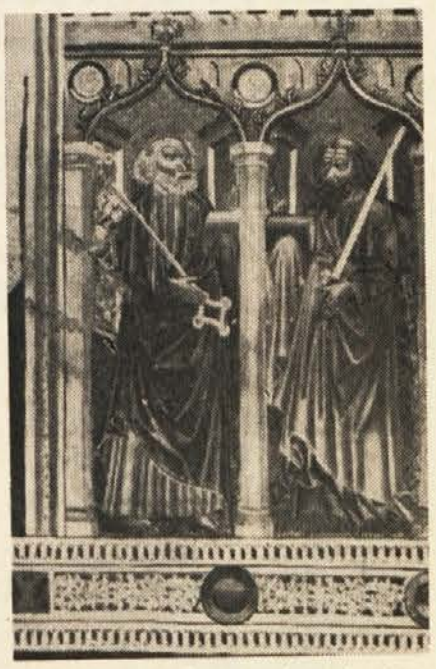

Kopija freska suškega mojstra iz dobe okoli 1440 prikazuje apostola Petra in Pavla.

OB SMRTI INE JUN-BRODA

Bila je žena ustvarjalka

V Zagrebu je umrla v 84. letu starosti Ina Jun-Broda, znana predvsem kot prevajalka iz jugoslovanskih literatur v nemščino. Rojena v Zagrebu še za časa avstro-ogrske monarhije, se je šolala v rodnem mestu ter v Švici. Zgodaj se je začela ukvarjati z evropsko liriko — prevedla je zbirko B. Brechtovih pesmi v srbohrvaščino. Tudi sama je pesnila in začela se je razvijati vrahločutno in anganžirano pesnico.

Brutalem prelom v njenem življenju ji je prizadel nemški naci-fašizem. Likvidirali so ji moža in zverinsko ubili takrat 17-letnega sina-edinca. Sama je odšla v NOB in kot partizanska bolničarka prehodila leta Golgote jugoslovanskih narodov.

Po osvoboditvi jo je usoda zanesla na Dunaj. Kot mnogi takrat je začela novo življenjsko pot in z nadčloveškim naporom skušala premagati vso grenkost bridkih osebnih izgub v osmisljevanju življenja, kateremu je postavila v osredje spravo med narodi na osnovi medsebojnega spoznavanja preko medija literature in kulture.

V neštetih (preko 500 pozicij) esejih in kulturnih reportažah v avstrijskem časopisju in radiju je poročala o literarnem in kulturnem delovanju jugoslovanskih narodov. Postavila je lastno pesniško nagnjenje v ozadje in začela z vso svojo pesniško nadarjenostjo in kreativnostjo prevajati jugoslovanska literarna dela v nemščino. Da omenim le nekaj imen jugoslovanskih romanopiscev in dramatikov, katerih dela je Ina prevedla v nemščino, to so n. pr. Miroslav Krleža, Miloš Crnjanski, Derviš Sušic, Branko Čopič, Bratko Kreft, Branislav Nušič, Marjan Matkovič i. dr.

Njena največja ljubezen pa je ostala seveda poezija. Poleg kongenialnega prevoda Krleževih balad Petrice Kerempuha (le-te predstavljajo najbolj subtilno in jezikovno najbolj zahtevno, v neizčrpno globokih fazetah socialno-političnega ozadja napisano epopejo hrvaško-slovenskih kmečkih puntov leta 1573) je Ina prevajala in objavljala poezijo vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti (vključivši Albance in tudi Rome). Prav v tem celotno-jugoslovanskem gledanju je bil njen umetniški kredo. V zbirki „Beschwingter Stein" (Zagreb-Dunaj 1976 — antologija sodobnih jugoslovanskih pesnikov), katere izbor in zgradba sta že sama po sebi poezija in osebna vizija jugoslovanskega prostora, je Ina poskušala posredovati doživetje te naše celote v ogledalu posameznih pesmi, je skušala podati ves premer lirične pokrajine tega tako raznolikega prostora, je skušala oživeti za čitatelja emocionalno klimo te naše mnogoplastne celote. Svoj osnovni smoter in cilj je Ina videla v vzpostavljanju odnosov in stik do pesništva Jugoslavije in preko tega do jugoslovanskega človeka. Poleg intelektualne in vrhunske lirike pa Ina ni pozabila na zgodovinsko tradicijo narodnega pesništva.

To je le nekaj bežnih vidikov Ininega ustvarjalnega dela, ki je bilo povsem posvečeno razumevanju oziroma vzpostavljanju nekega novega razumevanja med nemškim, še posebej avstrijskim in južnoslovanskim narodnim prostorom. Kajti dobro je vedela, da avstrijsko-nemški prostor še do danes ni odpustil narodom nekdanje avstro-ogrske monarhije njihovega boja za osvoboditev in njihovega boja za lastno zgodovinsko identiteto.

Sama sem spoznala Ino Jun-Brodo pred kakimi 15 leti, ko je preko kolegice iskala avtentičnega informatorja, ki bi ji poročal o situaciji koroških Slovencev. Iz tega informativnega srečanja se je razvilo globoko prijateljstvo, ki me je vseh teh 15 let čustveno in intelektualno bogatilo. In tudi Ina je vseskozi razvijala toplo zanimanje za naše koroške težnje. Tako se je leta 1977, ko sem ji pripovedovala o pripravah za oktobrski tabor, spontano odločila, da se pelje z menoj na to, kot je rekla, „manifestacijo življenja". Od tistega časa je zahajala k nam v Sinčo vas in s hvaležnostjo se spominjam njenih pogovorov z mojim očetom in sploh njenega živega in toplega zanimanja za vse, kar je bilo povezano s Koroško. Letošnje srečanje na Koroškem, o katerem sva se menili — pisala mi je še 28. julija razglednico od Plitvičkih jezer — je na žalost preprečila smrt, ki jo je iztrgala, kljub visoki starosti, iz življenja, polnega dela in delovnih načrtov.

dr. Katja Sturm-Schnabl

Otvoritev razstave srednjeveških fresk Jugoslavije v Beljaku

V ponedeljek, 22. avgusta 1983, je generalni konzul v Celovcu, Marko Kržišnik v Beljaku otvoril razstavo kopij srednjeveških fresk v Jugoslaviji. Kopije fresk so vzete iz nacionalnega muzeja Beograd in nacionalne galerije Ljubljana. Na razstavo sta vabila organizatorja generalni konzulat SFR Jugoslavije v Celovcu ter Avstrijsko-jugoslovansko društvo. Zbrane goste je pozdravil vodja kulturnega urada Scherer, ki se je zahvalil organizatorjem, še posebno pa vicekonzulu Popoviču za uspešno organizacijo. Vodja kulturnega oddelka v Beljaku, Napokoj je menil, da je mesto Beljak pravi center za takšne razstave oz. sploh za kulturne prireditve, ker je obdano od treh kulturnih krogov – romanskega, slovanskega in germanskega. Gospa Nada Komnenovič, kustodinja nacionalnega muzeja v Beogradu, je kratko razložila razstavo. Konzul Kržišnik je potrdil, da so kontakti SFRJ z mestom Beljakom zelo tesni in da pride vsako leto do raznih izmenjav na kulturnem področju. Po govorih so si gostje ogledali razstavo.

V jugoslovanski umetnostni zgodovini je srednji vek zelo bistvenega pomena, ker so prav v tem času bile zgrajene številne svetne in cerkvene stavbe, ki so jih krasile freske, kamene plastike in ikone. V Beljaku so razstavljene kopije fresk iz Srbije, Kosova, Makedonije in Slovenije. Razstava je dvodelna. Ena skupina fresk nam prikazuje bizantinsko umetnost, druga pa gotsko in renesančno. Bizantinske freske najdemo v Srbiji in Makedoniji, medtem ko so gotske in renesančne mlajše in jih najdemo v Sloveniji. Prve freske so nastale v enajstem in dvanajstem stoletju v Makedoniji. Ohrid je bil tedaj bizantinski duhovni center, kjer sta se srečavala vzhod in zahod. Prav zato so te freske velikega pomena. Freske bizantinskih mojstrov so specifično razlagane, umetnostno izražene in mojstrsko izdelane.

V Sloveniji najdemo prve freske v Ptuju, ki so nastale v 13. in 14. stoletju. V tem prostoru so najprej delovali friulanski umetniki. Predvsem na Gorenjskem imajo dosti fresk teh mojstrov. Okoli leta 1400 se pojavijo prvi slovenski in tudi nemški umetniki.

Razstava je odprta od ponedeljka do petka med 8.00 do 12.00 ter od14.00 do 18.00 ure. Do 16. septembra imate priložnost, da si ogledate v Beljaku (Mestna hiša, Paracelsus Saal) to edinstveno razstavo.

Roman Verdel

Slovo od priljubljenega komandanta

V četrtek 11. avgusta smo se za vedno poslovili od znanega in priljubljenega nekdanjega komandanta I. bataljona Koroškega odreda Antona Petona-Bojana, katerega zadnje počivališče je na centralnem pokopališču v Kranju. Pokojni Anton Peton-Bojan se je boril v zadnji vojni v Rožu v Vzhodnem koroškem odredu. Pokojnik je bil pri našem ljudstvu zlasti v Rožu zelo priljubljen, kar je le-to tudi dokumentiralo z veliko udeležbo pogrebcev iz Koroške.

Velikega borca za pravice tlačenega ljudstva Antona Petona-Bojana bomo ohranili v častnem spominu. Težko prizadeti ženi in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Zveza koroških partizanov

Kotmara vas: občinska seja

Dve točki sta prevladovali pri zadnji seji kotmirškega občinskega sveta v četrtek, 18. avgusta 1983: izvolitev novega podžupana in poimenovanje cest v občini Kotmara vas.

Ker je dosedanji podžupan Emil Müller odložil 28. 6. 1983 vse svoje občinske funkcije, je bilo treba izvoliti novega podžupana in novega člana občinskega predstojništva. Na predlog SPÖ je bil izvoljen v prisotnosti okrajnega glavarja Winfrieda Marka za novega podžupana šolski ravnatelj Josef Schwarz (namestnik Raimund Mikel), novi član občinskega predstojništva je postal Hugo Götzhaber (namestnik Josef Krassnig), novi član občinskega sveta pa Gottfried Hedenig. Namesto Huga Götzhaberja je postal član nadzornega odbora Max Veratschnig (namestnik Gottfried Hedenig). Po sklepu občinskega sveta bo Emil Müller dobil častni prstan občine.

Zaradi številnih novih stavb je postalo nujno, da se poimenujejo ceste in poti v Kotmari vasi. V tej zvezi je župan Josef Struger sklical že za 27. julij posvet frakcijskih zastopnikov. Pri obravnavi te točke je zastopnik EL Jože Wakounig znova izrazil željo, da bi čim več poti poimenovali po domačih ledinskih imenih; tako je tudi predlagal, da bi pot, ki pelje od Trabesinj do kotmirške cerkve, imenovali po Stranjah (nemško Stranjeweg). Toda ta predlog ni dobil večine (Pot se bo imenovala Sonnenhangstraße). Propadel je tudi predlog zastopnika EL, da bi občinski svet sprejel naslednji sklep: „Ceste v občini Kotmara vas-Köttmannsdorf se bojo poimenovale v obeh deželnih jezikih, v nemškem in slovenskem, pri čemer mora biti pisava enako velika." Glavna utemeljitev za odklonitev tega predloga sta bila Zakon o narodnih skupnostih in dejstvo, da tudi bilčovska občina ne postavi nobenih dvojezičnih napisov.

Občinski svet je tudi sklenil dodatno kategorizacijo in izgradnjo poti na Razpotju in odobril pogodbo med občino Kotmara vas in stanovanjsko družbo Kärntner Heimstätte, ki bo zidala v Kotmari vasi na občinskem zemljišču stanovanjsko hišo. Izdana je bila tudi primerna uredba za davek na zabave. Važno je tudi dejstvo, da bo občina na dveh mestih (v Kotmari vasi in pod Humperkom) razširila vodovodno omrežje. Zastopniki posameznih frakcij v občinski porotniški komisiji so: Jozi Pack (EL), Raimund Mikel (SPÖ), mag. Leopold Leutschacher (ÖVP), Florian Jakopitsch (FPÖ).

PISMO BRALCEV!

V nedeljo, dne 14. avgusta 1983 je bila pri Peršmanu v Podpeci veličastna proslava Zveze koroških partizanov s ponovnim odkritjem mednarodnega spomenika partizanske borbe osmih narodov na področju severno od Drave in Svinške planine. Proslave se je udeležilo po policijskih poročilih okoli 1400 ljudi, a po našem mnenju jih je bilo več.

Stari partizani in aktivisti se čudimo, da Naš tednik pred proslavo ni prinesel nobenega obvestila, čeravno so se v boju proti nacizmu borile vse politične struje, ne glede na ideološko prepričanje. Slovenski vestnik je že poldrugi mesec pred proslavo vabil na ta veličasten dogodek, katerega se je osebno udeležilo zastopstvo ene zavezniških sil, ostale tri aliirane velesile pa so poslale čestitne telegrame. Želeli bi, da bi v bodoče tudi bralci Našega tednika bili o takih manifestacijah pravočasno obveščeni.

Janko Male, Sele

Letno srečanje bivših pregnancev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 18. septembra 1983 s pričetkom ob 14. uri pri Pušniku v Ločah ob Baškem jezeru svoj

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo tudi tokrat povezan s tradicionalnim

DRUŽABNIM SREČANJEM

ki ga bodo s svojim nastopom popestrili tudi domači prosvetaši.

Vsakoletni DAN IZSELJENCEV je postal tradicionalno srečanje bivših pregnancev, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja. Zato poskrbimo, da bo prireditev tudi letos prepričljiva manifestacija zvestobe tistim vrednotam, za katere smo bili v najbolj usodnem obdobju naše narodne zgodovine pripravljeni doprinašati velike žrtve. Prisrčno vabljeni bivši pregnanci z družinami, prijatelji in znanci; še posebno pa vabimo mladino, ki mora zvedeti resnico o trpljenju in boju svojih prednikov, da bo lahko nadaljevala njihovo delo.

V nedeljo 18. septembra se torej srečamo na DNEVU IZSELJENCEV pri Pušniku v Ločah ob Baškem jezeru!

Zveza slovenskih izseljencev

Jesenice - Staneta Koblarja ni več

Planince je pretresla žalostna vest, da je nenadoma in popolnoma nepričakovano šel od nas znani alpinist in gorski reševalec ter veliki prijatelj slovenskih planincev na Koroškem Stane Koblar.

V mlajših letih je bil odličen smučar in je tudi tekmoval na olimpijskih igrah. Koroški planinci smo ga spoznali ob priložnosti gradnje prve slovenske zamejske planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo" na planini Bleščeči, kjer je pomagal opremiti notranjost koče.

Staneta Koblarja smo spoštovali in imeli radi predvsem zaradi tega, ker je bil skromen in izredno tovariški. Zelo rad je obiskoval naše planince na Bleščeči, kamor je prihajal s svojo ženo Francko.

Prejšnji petek je bil kot po navadi na delovni akciji gradnje nove planinske koče pod Golico. Nenadoma mu je postalo slabo. Hitra pomoč s pomočjo helikopterja ni zadostovala, da bi mu rešili življenje. V nedeljo je umrl.

Nenadna smrt Staneta Koblarja pomeni velik udarec za Gorsko reševalno službo Slovenije, saj je bil Stane eden najaktivnejših in prizadevnih med reševalci. S Stanetovo smrtjo smo koroški planinci zgubili velikega prijatelja in sploh človeka, ki se je celo življenje razdajal za druge.

Dragega pokojnika bomo ohranili v častnem spominu, ženi in otrokom ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

OBIŠČITE

Werner Bergovo galerijo

V PLIBERKU

ZAHVALA

Ob svojem 50-letnem življenjskem jubileju sem prejel nešteto čestitk, kar mi je bilo v veliko veselje in presenečenje. Ker mi ni možno osebno in posebej odgovoriti na vse te številne čestitke, se po tej poti vsem iskreno zahvaljujem za dobre želje in za izraze priznanja in prijateljstva.

Tudi v naprej se bom po svojih močeh trudil za razvoj zadružne in narodne skupnosti.

Reka, avgusta 1983

Mihi Antonič

PRIREDITVE

Slovensko prosvetno društvo „Kočna" v Svečah vabi na

3. SLIKARSKI TEDEN

od 4. do 10. septembra 1983 pri Adamu v Svečah

Udeleženci: Tone Marolt, Kranj; Albin Lugarič, Ptuj; Christine de Pauli-Bärenthaler, Celovec-Klagenf.; Drago Druškovič, Leše-Salzburg; Dezderij Švara, Trst-Trieste; Giorgio Valvasori, Gorica-Gorizia

Od ponedeljka do petka bo Drago Druškovič vsem ljubiteljem od 14. do 16. ure na razpolago za uvajanje v tehniko slikanja na steklo. Potrebni material prispeva prireditelj

Menjava denarja

Stanje v četrtek 25. avgusta 1983

Za 100 **din** dobite	14.00 šil.
Za 100 **din** plačate	17.50 šil.
Za 100 **lir** dobite	1.15 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.24 šil.
Za 100 **mark** dobite	693.50 šil.
Za 100 **mark** plačate	709.80 šil.

Slovensko prosvetno društvo „Trta" v Žitari vasi vabi v okviru 5. srečanja književnikov narodnostnih skupin na

LITERARNO BRANJE

v soboto, 27. avgusta 1983, ob 20.30 uri vljudski šoli v Žitari vasi

Literati iz Koroške, Slovenije, Trsta, Nemške demokratične republike, Srbije, Hrvatske in Gradiščanske berejo iz lastnih del

Večer bo zaokrožil MoPZ „Trta" iz Žitare vasi

Predstavitev prve številke nove revije

„CELOVŠKI ZVON"

Vseslovenska revija za leposlovje, kritiko, kulturna, družabna in verska vprašanja, v torek, 30. avgusta 1983, ob 19. uri v Slomškovem domu v Celovcu, 1. nadstropju

Alpski klub Obir vabi na

POLETNO NOČ

v soboto, 10. septembra 1983 ob 20. uri v gostilni Šrienc na Obirskem Za ples igra „Orig. St. Ulricher Trio"

Dom v Tinjah vabi ob začetku delovnega leta na

SLAVNOSTNI POPOLDAN

z vsemi umetniki, ki so razstavljali v Galeriji Tinje, referenti in zastopniki kat. prosvete; odkritje dveh reljefov Walterja Unterwegerja, predstavitev programa z novimi težišči in koncertno ponudbo, tiskovni pogovor in bife

V četrtek, 1. septembra 1983, ob 14.30 uri v Tinjah

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu, Slovensko prosvetno društvo Obir na Obirskem pod pokroviteljstvom Slovenskega centra P.E.N. ter koroškega P.E.N. kluba vabijo v okviru

5. SREČANJE KNJIŽEVNIKOV NARODNOSTNIH SKUPIN NA LITERARNO BRANJE

v petek, 26. avgusta 1983 ob 20.30 uri v hotelu Obir v Železni Kapli

Literati narodnostnih skupin bodo brali iz lastnih del

Izkoristite to edinstveno priložnost, ki se vam nudi samo enkrat na leto

Slovensko prosvetno društvo „Obir" na Obirskem vabi na

LITERARNO BRANJE

v nedeljo, 28. avgusta 1983 ob 11. uri pri Kovaču na Obirskem

Pesniki in pisatelji iz raznih dežel bodo brali iz svojih del in odgovarjali na vprašanja.

Odbor

MITING KLADIVA 1983

Sobota, 17. septembra, Borovlje, Mestna hiša

Od 16. ure naprej:

POPOLDANSKI PROGRAM ZA OTROKE IN STARŠE

Sodelujejo med drugimi:

— klovna MOJSTER PEPPO IN NJEGOV ASISTENT MOPPEL (Seppi Ess in Mario Oppelmaier)

— Ljubljansko lutkovno gledališče z igro TOBIJA

Od 19. ure naprej:

— Skupina WEIBSBILDER iz Celovca z ŽENSKIMI SANJAMI

— „10 LET SOLIDARNOSTNEGA KOMITEJA — KJE SMO DANES!" (dia & film)

— KOZLOVSKA SODBA NA VIŠNJI GORI
Predstava Ljubljanskega lutkovnega gledališča za odrasle po Jurčičevi humoreski

— ANDREJ ŠIFRER

— ANSAMBEL NARODNE IN ZABAVNE GLASBE

Poleg tega:

Srečolov, informacijske mize, knjižna polica itd.

Katoliška mladina Sele vabi na

SREČANJE Z GLOBAŠKO MLADINO

v soboto 27. avgusta 1983 ob 15. uri v Selah.

Spored:

15.00 nogomet Sele - Globasnica
17.00 dekliški nogomet Sele - Globasnica
19.30 mladinska sveta maša nato družabno srečanje

Alpski klub „Obir" vabi na

II. TEKMO KOSCEV

v nedeljo 28. avgusta 1983, ob 14. uri pri Jerebu (na Jerebovi seli). Za razvedrilo bodo poskrbeli domači vižarji Berti, Šimej in Otmar.

V primeru slabega vremena bo prireditev v nedeljo 11. septembra 1983 ob istem času.

Povratek otrok z letovanja v Savudriji

Kot vsako leto je bilo tudi letos letovanje otrok v Savudriji ob sinjem Jadranskem morju, ki ga že leta organizira Koordinacijski odbor za letovanje otrok na morju. Z veselimi otroci in vzgojitelji se je začela vožnja v petek 5. avgusta.

Počitniški dom v Savudriji leži idealno tik ob morju. V njem je bivalo okrog 300 otrok iz različnih krajev Slovenije. Pri tem je važno omeniti, da je bila oskrba otrok, kakor tudi organizacija doma na splošno izredno dobra. Tamkajšnje vodstvo je imelo vsak dan na sporedu športne igre in tekme, pri katerih so imeli otroci možnost da se med seboj bolje spoznajo. Plesni večeri so tudi prispevali k dobri volji otrok. Razveseljivo je tudi dejstvo, da so se nekateri otroci, ki so se vsaj malo potrudili, naučili plavanja.

Enkratno doživetje pa je bila vožnja s čolnom v idilično mestece Piran, kjer so imeli otroci možnost nakupovanja na znanem piranskem trgu in si tudi ogledati to lepo mestece Slovenskega Primorja.

Kar prehitro je minil čas letovanja in treba se je bilo posloviti od Savudrije. Čeprav so se nekateri kar težko ločili od tega kraja pa je v avtobusu na poti domov spet prevladovalo veselje, da bodo spet videli starše in svoj dragi domači dom.

Na letošnjem letovanju je bilo 40 otrok, za katere so skrbele tri zelo prizadevne spremljevalke Marica z Ločila, Tatjana Sommeregger iz Kamna in Franci Stingler iz Bilčovsa, pomagali pa sta še Saša Schlapper iz Šentjakoba in Urška Filipič iz Bilčovsa.

Koordinacijskemu odboru za letovanje otrok in Zvezi prijateljev mladine Ljubljana center gre vsa zahvala za organizacijo in lep uspeh letovanja in upati je, da bodo otroci tudi prihodnje leto imeli priložnost letovanja na morju.

Župnik Ludvik Jank 80-letnik

Priljubljeni radiški dolgoletni župnik Ludvik Jank je pred nedavnim obhajal 80. življenjski jubilej. Po rodu je iz Šentpavla v Ziljski dolini. Novo mašo je imel v svoji rojstni župniji leta 1929, tri leta nato pa je že prišel na sončne Radiše, kjer je še danes. 51 let je torej župnik Ludvik Jank že na Radišah. Zaradi zvestobe do svojega ljudstva pa je moral v času nacizma zapustiti župnijo — najprej je bil štiri mesece v zaporu, potem pa v pregnanstvu na neki tuji župniji na zgornjem Koroškem. Po vojaškem zlomu nacizma pa se je spet vrnil med svoje drage župljane na Radišah.

Veliko je storil za domači kraj oziroma cerkev. Slednjo je kar trikrat prenovil, sedaj pa se zaključuje gradnja mrtvašnice. Še več zaslug pa ima zato, da so Radišani ohranili ljubezen in spoštovanje do svojega naroda in da so ostali zvesti izročilom svojih prednikov. Njemu gre tudi zahvala, da je na Radišah lep kulturni dom, saj je on bil tisti, ki je dal na razpolago stavbo, ki so jo preuredili v svetišče kulture.

Kako je radiški župnik priljubljen najbolj prepričljivo dokazuje tudi to, kako so počastili njegov jubilej. Po maši, v okviru katere so zapeli cerkveni pevci in recitirali otroci, je bila slovesnost še v kulturnem domu. To slovesnost so pripravili radiški prosvetaši. Med številnimi gratulanti sta bila predsednik SPD „Radiše" Ludvik Ogris in župan dipl. inž. Dobernig.

Župniku Ludviku Janku ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z najboljšimi željami. Številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Podroščica - Janko Gabriel umrl

V sredo popoldne smo se na šentjakobškem pokopališču za vedno poslovili od Janka Gabriela iz Podroščice. Po dolgi težki bolezni je v beljaški bolnišnici umrl, star komaj 60 let. Mnogo prezgodaj mu je potekla ura življenja.

Pokojni Janko Gabriel izhaja iz znane Gabrielove družine v Lešah. Lansko leto je umrl njegov brat Jožko, zdravnik v Beljaku, sedaj pa še Janko, kar je velik udarec za sestro Zinko in brata Zdravka, še bolj pa za sina Hanzija.

Janko je bil železniški nameščenec v pokoju. V mladih letih je bil zelo aktiven v tedanji mladinski organizaciji. Kot poseben konjiček mu je bil lov. Bil je eden prvih, ki je v Karavankah pod Golico uplenil divjega prašiča. Zadnja leta, ko se ga je lotila bolezen, je bil zelo navezan na svoj rodni dom pri Gabrielovih v Lešah. Le-ti so mu bili velika opora, da je lažje prenašal tegobe bolezni. Ko pa je bilo prehudo, je spet enkrat šel v bolnišnico, samo da se tokrat ni več vrnil živ domov. Njegova smrt je globoko odjeknila po bližnji in daljnji okolici, saj je bil pokojni znan kot zelo družaben in vesel človek.

Pogreba Janka Gabriela se je udeležila velika množica pogrebcev, kar je prepričljiv dokaz, kako priljubljen je bil pokojni med našim ljudstvom. Janka Gabriela bomo ohranili v častnem spominu. Globoko prizadetemu sinu Hanziju in Gabrielovim v Lešah ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

RAZSTAVA „ARHITEKTURA NA ZILI"

v prostorih Posojilnice na Ziljski Bistrici je odprta do 30. septembra 1983. Arhitektura na Zili teži za tem, da sili svoje prebivalce k medsebojnim stikom, tako da ziljska naselitvena oblika nasprotuje v svoji celoti razselitvi.

Razstava je odprta ob delavnikih od 8. do 12. ure in od 13. do 16. ure.

Ogled razstave toplo priporočamo!

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku vabi vse prijatelje dobre volje, zabave in plesa v svoj

ŠOTOR NA „PLIBERŠKEM JARMAKU"

v času od sobote 3. do ponedeljka 5. septembra 1983

Za ples in razvedrilo bodo v vseh teh dneh skrbeli znani narodno zabavni ansambli NOVI KVIK, KOROŠKI ODMEV in PLANINSKI SEKSTET

Vmes vam bomo postregli z dobro domačo hrano in izbranimi, kakovostnimi vini.

V stenah Francije

Če se govori o gorah, o strmih stenah, tedaj se po navadi spomnim naših Alp in naših hribov, ki nas obdajajo. In niti slučajno se ne bi spomnil, da so tudi ob morju gore in celo zelo privlačne stene. Enega plezalskih eldoradov sem s prijatelji obiskal letos poleti. Deset dni smo preživeli v pokrajini Calanques v južni Franciji v bližini Marseille-a. Svet oddaljen približno 30 kilometrov od tega velikega mesta, je popolnoma osamljen. Vendar ko preživiš nekaj dni v tej pusti samoti, potem ti ni treba dolgo premišljevati, zakaj se je ljudje izogibajo. Kraji pokrajine Calanques so nenavadno divji. Navpične stene se dvigajo naravnost iz morja. Vanje vstopiš po navadi kar iz čolna ali pa s plaže, ki je zelo kamnita in zelo ozka. Naše „stanovanje" smo si poiskali le nekaj metrov od morja pod ogromnim skalnim previsom. Idiličen kraj za bivanje. Vendar že kar prvi dan smo občutili grenko sušo tega kraja. Nikjer v bližini ni bilo pitne vode. S posodami smo šli v sosednjo vas, eno uro in pol oddaljeno od nas. Šele tedaj smo občutili, kaj je voda, če je ni. In tako smo hodili vsak dan ponjo, eno uro in pol tja in eno uro in pol nazaj, kar pomeni porabo dobršnega dela dneva.

Vstopili smo v bližnje stene. Skala je bila izredno trda in zato plezanje pravi užitek, ki ga pa je bilo kmalu konec zaradi prevročega sonca. Dnevi so bili vroči, sonce je žgalo s polno paro. Noči pa so bile hladne in vetrovne. Tudi morje je bilo nenavadno hladno. Temperaturne razlike med nočjo in dnevom so nam delale na začetku težave, kajti vsi smo se prehladili in šele polagoma smo se privadili okoliščinam. Zjutraj in po večerih smo plezali v prekrasnih stenah, podnevi pa smo se kopali in počivali. Plezanje pa se močno razlikuje od plezanja pri nas doma v Alpah, kajti plezali smo bolj prosto, uporabljali smo manj klinov. Smeri so mnogo krajše, a zato mnogo težje. Pod nami je neprenehoma šumelo morje, okrog nas pa samo goli hribi z izjemo kakšnega hrasta. Vendar v grmovju srhljive tarantele pred katerimi se je bilo treba pošteno varovati.

Dva tedna, ki smo jih preživeli v Calanquesu sta bila izpolnjena vse do konca s plezanjem. Vrnili smo se z novimi vtisi, z novimi močmi, izkušnjami in športnimi uspehi.

Marjan Tschertou

POLETITE Z YUGOTOURSOM V DUBROVNIK, MLINI ALI SREBRENO!

Še nikdar niste imeli take ponudbe! Cena je enotna za vse tri kraje na bazi dvoposteljne sobe in polpenziona.

	avgust	september oktober
7 dni	S 2.100.—	S 1.800.—
14 dni	S 3.200.—	S 2.700.—

V ceno je vključen prevoz iz Celovca do Ljubljane-aerodrom in nazaj, avionski polet iz Ljubljane v Dubrovnik in nazaj, prevoz iz letališča Dubrovnik do privatne namestitve in nazaj, polpenzion, turistična taksa. Plaža za kopanje približno 300 metrov od Vaše vile.

Prijave sprejema

Yugotours, Pfarrplatz 5, 2. nadstr. Celovec ☎ 0 42 22 / 56 6 49

60-letnica Ančke Stefic

Pred nedavnim je Ančka Stefic, rojena Tomaž praznovala 60-letnico življenjske poti. Tomaževa Ančka se je rodila v Šmarjeti pri Tomažu. Že v zgodnji mladosti je morala pomagati pri delu na očetovi kmetiji. Že takrat ji je delo postalo vsakdanja potreba. Njeno življenje je en sam delaven dan in to ne samo zase in družino, temveč tudi za druge.

Naša jubilantka izhaja iz tiste generacije, ko je bilo v njeni mladosti veliko pomanjkanja, ko ni bilo teh dobrin, kot jih imamo danes. Poleg tega pa je bil to čas, ko smo okusili brutalnost hitlerjanske vojske, ki je prizadela tudi mlado Ančkino srce ter ves naš življenj. Ančka je kaj kmalu spoznala, da je pravica na strani zatiranih in zato se je z vsem svojim srcem, kakor tudi vsa Tomaževa družina, postavila v bran tistim, ki se niso hoteli udinjati takratnemu „tisočletnemu" kraljestvu. Že takoj spomladi leta 1943, ko so prvič potrkali na okno Tomaževe domačije partizani, se je Ančka, to plemenito dekle odločilo, da pomaga tem borcem za svobodo. Partizani in ilegalni delavci so ji zaupali in tako je tudi ona postala aktivistka in funkcionar ilegalne slovenske mladinske organizacije. Bila je tudi kurirka in prenašala važna partizanska obvestila na vse strani. Da je bilo to delo zelo nevarno ni treba posebej poudarjati, vendar ga je izvrševala brez oklevanja. Ta dela so bila zaupana samo tistim, ki so bili zavedni in popolnoma predani antifašističnemu boju, in to je Ančka bila z vsem svojim srcem. Tudi takrat ko so partizani pri Tomažu padli v hitlerjansko zasedo, ko je zaropotalo iz strojnic in so švigale smrtnosne krogle, Ančke ni moglo odvrniti od njenega dela. Že drugi dan po tem dogodku je zopet šla pogumno in na videz brez strahu iskat partizane s sporočilom, da leži ranjen partizan v bližini njihove domačije. Da, bili so težki časi, ko je mlada Ančka dozorevala in rasla. Verjetno ji je ta trdi čas polnih skrbi dal pečat za vse življenje, kajti odlikuje jo pridnost, poštenost in priljubljenost. In ni čuda, ko je spoznala življenjskega sopotnika Anzana Stefitza — zelo marljivega značajnega človeka, da se je prav z isto ljubeznijo kot nekoč za druge, sedaj posvetila svoji družini in domu, ki je nastal prav iz teh štirih pridnih rok. Za vso njeno plemenito delo v NOV je bila tovarišica Ančka odlikovana, tako s strani Jugoslavije kot tudi Avstrije. Čestitkam ob njeni 60-letnici, ki jih prejema od znancev in prijateljev, se pridružujemo tudi nekdanji borci in ji želimo še mnogo zdravih in srečnih let.

ikej

60-letnica Valentina Vavtija

Pred nedavnim je v krogu svojcev praznoval 60-letnico svojega življenja ravnatelj Valentin Vavti iz Nonče vasi pri Pliberku. Ob tej priložnosti so ga obiskali tudi njegovi prijatelji, sodelavci in znanci, da mu stisnejo roko z najboljšimi željami tudi za bodočih 60 let. Gospod ravnatelj Valentin Vavti se je rodil v Teplah pri Pliberku na mali kmetiji pri pd. Krajšniku. Kljub težkim razmeram v povojnih letih je nadarjeni Valentin šel v šole v Celovec, na Dunaj in nazadnje na učiteljišče z namenom, da bi vzgajal naš mladi rod. Kot sposoben in odličen šolnik Valentin Vavti ni na glasu samo pri nas na šoli pri Božjem grobu, temveč tudi v širšem krogu tistih, ki imajo vzgojo na skrbi. S številnimi prispevki za učne knjige in šolski list Mladi rod, je postavil mejnike njegove pedagoške stroke. Ravnatelj Vavti pa ni samo uspešen pedagog, temveč je aktiven tudi v drugih organizacijah in ustanovah. Dolga leta se že z vsem svojim zagonom bavi s komunalno politiko in uspešno nastopa na občinskih sejah za svoje občane, jim vedno pomaga in svetuje. Njegova sposobnost in posluh za ljudi mu nalagata nove naloge, katerih se nikdar ne ustraši, pa čeprav gre ta njegova prizadevnost včasih na škodo njegovega zdravja. Rad pomaga vsakomur, ki išče pomoč bodisi v šoli, občini ali pa na domu. Funkcija finančnega referenta (prej kulturnega) v naši občini mu nalaga veliko dela in odgovornosti. Koliko truda, potrpljenja in dela vlaga v dobrobit nas vseh, vemo vsi, ki poznamo njegovo delo. Da ne govorimo s kakšnim zagonom se je svoječasno in še danes zastavlja za Bergovo galerijo. Neštetokrat je vodil obiskovalce skozi njo in jo razkazoval s takšnim veseljem in ponosom, kot da bi bila njegova. In koliko njegovih prizadevanj je bilo potrebno, da je Bergova razstava našla svoj stalni domicil v Pliberku.

Ravnatelju Valentinu Vavtiju želimo še mnogo zdravja, da bi še dolga leta uspešno in po večini tudi za „bog lonaj" delal za svoje občane.

Številnim čestitkam in dobrim željam ravnatelju Vavtiju se pridružuje tudi pliberška Posojilnica.

Kava naša vsakdanja, si blagoslov ali nesreča?

Tabletka proti zanositvi je nevarna! Ni nevarna! Pa je! Paradižnik povzroča raka! Kateri bedak je rekel, da dobiš raka zaradi paradižnika, dobiš ga zaradi saharina! Špinača vsebuje veliko železa, zato je treba z njo siliti otroke! Neumnost, špinača ne vsebuje nič več železa kot kaka druga zelenjava! Ubogi otroci.

Po svetu gre veliko denarja za raziskave vsega, kar tako ali drugače zaužijemo. Včasih se dokopljejo do osupljivih spoznanj, ki postavijo na laž prejšnje trditve. Potem se pojavi še kakšna osupljivejša znanstvena analiza, ki spet vse postavi na glavo. Zato tolikokrat beremo po časopisih: to in to je škodljivo, ni škodljivo, je, ni, je . . .

Pred kratkim smo objavili članek o poživilih. Na kratko pravi takole: kava bistri um, preganja utrujenost, zdravi migreno in glavobol, pospešuje prebavo, pet, šest skodelic na dan je lahko brez škode spijemo. Kmalu po objavi se je oglasil ogorčen zdravnik in oznanil, da je tisti, ki je napisal članek o poživilih, osel, in svetoval, naj ga pošljemo past krave. Pri šestih skodelicah kave na dan si lahko človek v nekaj letih pridela rano na želodcu in srce mu lahko odpove.

Več škode kot koristi

Kako je torej s kavo? So njeni učinki res tako blažilni in spodbujevalni? Komu in v kolikšnih količinah škodi? Komu in kdaj koristi? Ali brez nje res ne bi mogli živeti?

Naš svetovalec, ki smo ga o tem prvega povprašali, pravi, da je od kave precej več škode kot koristi. „Kava je poživilo, ki v manjših količinah človeka res osveži, če je seveda zdrav. Za ljudi z okvarjenimi organi pa je kava strup. Preveč kave pa škodi tudi najbolj zdravemu telesu, saj izrablja rezervne moči."

— Kakšen učinek ima kava?

„Poleg razvpitega kofeina vsebuje kava še nekaj sto eteričnih olj. Po raziskavah, ki so jih delali Japonci, so ta olja nevarnejša kot kofein. Kava predvsem pospešuje delovanje srca, zožuje žile — če ima torej človek zdravo srce, mu skodelica kave ne škodi. Skodelica kave po jedi, pravim."

— Kaj pa rana na želodcu?

„Kofein in aromatične snovi v kavi delujejo na želodčno sluznico tako, da izloča več solne kisline. Kava je torej strup za bolnike s preveč želodčne kisline in z ranami, precej pa pripomore tudi k temu, da si te bolezni nakopljemo. Če jo pijemo po obrokih, ni tako škodljiva. Pri nas pa jo pijemo na najslabši način: zjutraj pridemo na delo brez zajtrka, prva ‚hrana' nam je kavica ali nekaj kavic pa še kakšna cigareta."

— Nas kava v resnici tako zelo poživlja ali pa si to le domišljamo?

„Kava je prej navada kot pa poživilo. Veliko je je treba spiti, da ima res kakšne učinke, in še ti so vse prej kot koristni. Večino dobrih strani kave si domišljamo, ker pač velja, da kava preganja utrujenost. Na ameriški kliniki Mayo so naredili zanimiv poskus: študente so razdelili na dve skupini in jih zvečer nalili s kavo. Prvi skupini so pojasnili, da pije močno turško kavo, v resnici pa je bila kava brez kofeina. Drugi skupini pa so rekli, da pije kavo brez kofeina, čeprav je dobila kavo z nekajkrat povečano dozo kofeina. In kaj se je zgodilo? Študentje, ki so pili blažev žegen, so bedeli, drugi pa so spali . . . Skratka, kava v večjih količinah nas res poživlja, hkrati pa nam tudi hudo škoduje."

— Kolikšna bi bila „normalna" količina?

„Kot sem že rekel: kavica, dve po jedi, za zdrave seveda. Nič več."

— Če ni kave, jadikujejo predvsem ljudje z nizkim krvnim tlakom. Pravijo, da brez kave ne morejo živeti, da so najhujši tisti trenutki zjutraj, preden se omotični pritipljejo do štedilnika in si skuhajo prepotrebno poživilo . . .

„Kava jim kaj prida ne pomaga, ogromno bi je morali spiti, da bi se jim tlak res dvignil. Pri tem pa se oglasijo želodec, razbijanje srca, razdražljivost, skratka, ‚zdravljenje' nizkega tlaka s kavo pomeni veliko nevšečnosti in malo dobrega."

— Kavo pijejo tudi ljudje s previsokim pritiskom?

. . . pa so po njej še bolj utrujeni in brez moči.

Je boljša laž ali resnica?

Petletni Jakec je radoveden in bister otrok. Vse ga zanima, staršem nenehno zastavlja vprašanja, na katera je prav težko poiskati primeren odgovor. Ni dolgo od tega, ko je očeta vprašal nekaj o tehniki. Oče mu ni vedel natanko odgovoriti, ker pa se je bal, da se bo pred Jakcem osmešil, se je na hitro zlagal. Izmislil si je odgovor, s katerim je bil Jakec kar zadovoljen. Šele kasneje se je oče vprašal. Kaj bo, ko bo Jakec nekoč spoznal, da se je oče zlagal oziroma da ga je preslepil z izmišljenim odgovorom? Je pametneje otroku lagati in mu s tem ohranjati neomajno zaupanje v modrost staršev? Ali pa je bolje priznati, da tudi starši ne vedo vsega? Navsezadnje se mora otrok lepega dne sprijazniti z zavestjo, da so tudi starši samo ljudje.

Da, tudi starši so samo ljudje, z dobrimi lastnostmi in napakami. Kako to, da se želijo otroku kazati samo z lepših in boljših strani? Mar mislijo, da je otroku lepše, če odrašča v zavesti, da ima vsemogočne starše. Nikakor ne? Otrok naj se čimprej zave, da tudi starši ne vedo vsega, po čemer povprašuje v svoji radovednosti. Laž je slaba rešitev, psihologi jo odločno odsvetujejo.

Pametni starši ravnajo drugače. Ko jih otrok vpraša nekaj, česar ne vedo, odkrito priznajo, da vprašanju niso kos. Toda s tem zadeva ne sme biti končana. Odgovor na zastavljeno vprašanje naj poskusijo starši potem poiskati skupaj z otrokom. Pogledajo naj v leksikon, v učbenike, z otrokom naj gredo v mužej ali na primerno razstavo. Tako otroka že zgodaj poučimo, kako si lahko poglobi znanje. Otrok spozna pot po kateri pridemo do znanja.

Starši, ki pred otrokom ne skrivajo napak in pomanjkljivosti, si hitreje in laže zagotovijo otrokovo zaupanje. Otrok ne bo pričakoval od staršev nemogočega. Pa tudi sam bo takrat, ko bo v zadregi, laže in bolj odkrito priznal kak svoj spodrsljaj.

Med starši in otrokom se razvija tovarištvo. Starši niso v otrokovih očeh nič manj občudovanja vredni in zaupanje vzbujajoči, če kdaj pa kdaj priznajo svoje slabosti. Otroku godi, če vidi, da so tudi starši šibki ljudje, hkrati pa navdaja z zaupanjem, ko popazuje, kako znajo starši premagovati svoje šibke točke in poiskati ustrezno rešitev.

Otroku torej ne lažemo: resnica je najboljša pot, da si zagotovimo otrokovo zaupanje. Zaupanje pa je nepogrešljiv temelj vsakega medčloveškega odnosa, tudi odnosa med starši in otrokom.

Kako skrbimo za rože v vazah?

Srce nas zaboli, ko pomislimo, da bodo čudovite rože v vazi že čez dan ali dva ovenele. Poskusimo storiti vse, da bodo ostale dlje sveže in lepe. In kaj lahko storimo?

Rožev vazi so občutljive, slabo prenašajo predvsem vel. temperaturne spremembe, neposredno sončno svetlobo in prepih. Čeprav jim redno menjamo vodo, s tem ni rečeno, da je to dovolj. Voda ni zmeraj in povsod enaka. Če je v vodi preveč kisika, se rože kmalu osujejo. Če pa damo v vazo prekuhano ali postano vodo (stati mora najmanj 24 ur) se rože razcvetijo, tako jim dobro de.

Rožam škoduje plin etilen, ki ga izločata sadje in že odcvetajoče, ovenelo cvetje. Tudi sveže rože lahko oddajajo etilen, na primer po nevihti. Prostor, v katerem imamo vazo s cvetjem po vsaki nevihti skrbno prezračimo, a pri tem pazimo, da ne ustvarjamo prepiha.

Večni sovražniki

Nikoli ne sestavljamo šopka iz rezanih vej sadnega drevja in iz drugih rož. Ti vrsti cvetja se ne prenašata, uničujeta se in šopek kmalu ovene. Tudi šopki iz rož in vejic s sadeži se ne obnesejo.

Včasih poskušamo osvežiti na pol ovenel šopek s tem, da odstranimo suhe cvetove in jih nadomestimo s svežimi rožami. Takšno prizadevanje je zaman, kajti odzvetajoče rože oddajajo toliko etilena, da kmalu zastrupijo sveže.

Rože damo v vazo tako, da stojijo v vodi samo stebla, ne pa tudi listi in stranski odganjki. Listi začnejo v vodi gniti, šopek ovene prej, kot bi sicer. Rože imajo rade čistočo. Damo jih samo v skrbno pomito vazo. Dobro je, da vazo pomijemo vsakokrat, ko menjamo vodo, tako preprečimo, da bi se na stenah nabirale bakterije in glivice.

Nekatere vrste rož izločajo iz sveže odrezanih stebel bel, lepljiv mleček. Takšne rože je treba najprej ustrezno pripraviti, šele potem jih lahko damo v vazo. Če stebla prevremo, zaustavimo izločanje lepljivega mlečka. V široki kozici zavremo vodo in potem odstavimo s štedilnika. Cvetove in liste ovijemo s krpo, da jih zavarujemo pred vročo paro, konce stebel pa potopimo za 30 sekund v vročo vodo. Če so stebla tanka, zadostuje 5 do 10 sekund. Debelejša stebla, na primer stebla sončnic, prenesejo tudi daljši postopek, v vodo jih potopimo za minuto. Takoj zatem potopimo stebla v posodo z zmrlo vodo.

Rože ne morejo več izločati sokov, zato ostanejo dlje časa sveže. S svojimi sokovi ne onesnažujejo vode v vazi in ne škodujejo drugim rožam v šopku. Namesto z vrelo vodo lahko poskusimo tudi s svečo: sveže odrezano steblo podržimo nad plamenom sveče in takoj zatem ga damo v mrzlo vodo.

Nekatere rože so si naklonjene, druge se ne morejo prenašati. Če damo v vazo rože, ki so si zoprne, šopek ovene prej, kot če sestavimo šopek iz cvetja iz prve skupine. Šmarnice niso primerna družba za vrtnice, tulipane, spominčice in vijolice. Bela lilija škoduje plavicam, maku in ivanjščicam. Narcise izločajo lepljiv sok in kmalu uničijo tulipane v šopku.

Da bodo rože čim dlje sveže, moramo pravilno prirezati stebla in vejice. To storimo z ostrim nožem. Čim večji in čim poševnejši je rez, tem večja je površina, preko katere se roža oskrbuje z vodo in s hrano. Odganjki in vozlasta mesta na steblih (na primer vozli pri nageljnih) zavirajo pretok vode po steblu navzgor. Prav zato nageljnov nikoli ne režemo tik pod kolenom, ampak vedno tik nad njim.

Včasih slišimo, da je dobro, če steblo potolčemo s kladivom, ker roža potem vsrka še več vode, kot če jo samo odrežemo. Vendar ni dokazano, ali je ta način res tako priporočljiv, kot se zdi na prvi pogled. Če potolčemo steblo, uničimo veliko celic, zato roža ne more sprejeti toliko vode kot sicer. Pomečkano tkivo se začne v vodi razkrajati, v vodi se nabira umazanija, rože ovenijo. Včasih pa vendarle zaleže, če rožam potolčemo stebla, na primer takrat, ko vrtnice že povesijo glave in jim drugače ni več rešitve.

Rožam z mehkimi stebli pomagamo tako, da jih prirežemo, ob strani pa napravimo v steblo 3 do 4 centimetre visoko zarezo. Tako ostanejo anemone, šmarnice in ciklame dlje časa sveže. Ko je šopek že v odcvetanju, lahko zarezo podaljšamo prav do cveta.

Odcvetajoče rože položimo čez noč v široko posodo, da plavajo v vodi. Zjutraj so spet sveže in lepe.

Kako sestavimo šopek?

Šopek, ki ga kupimo v cvetličarni, je že povezan, razvežemo ga in postavimo v vazo. Če pa želimo sestaviti šopek sami, je prav, da poznamo vsaj osnovna pravila, kako to storiti. Najprej vzamemo eno rožo in jo držimo navpično. Zatem vzamemo naslednji dve roži in ju prekrižamo. Po tem postopku nadaljujemo, stebla naj se vedno križajo na istem mestu. Ko je šopek že večji, ga primemo s celo roko. Nazadnje ga povežemo tam, kjer se stebla križajo. Če povežemo šopek više, je bolj stisnjen, če pa ga povežemo niže, je rahleje sestavljen.

Prepiha nikar!

Kadar nam je vroče, si zaželimo svežega, hladnega zraka. Odpremo okno in vrata, da pošteno potegne. Ne zavedamo pa se, kako nevaren je takle osvežujoč prepih. Zaradi prepiha se lahko prehladimo ali pa zbolimo za kako hujšo in trdovratnejšo boleznijo. Zračimo torej previdno in zmerno. Če moramo ostati na prepihu, se zavarujemo s primerno obleko.

Nekateri ljudje ljubijo prepih. Na stežaj odprejo okno in nastavijo obraz hladnemu zraku, pa naj bo to med vožnjo z avtom ali vlakom, ali pa si privoščijo izdaten prepih kar v domačem stanovanju. Drugi so občutljivi. „Že spet vleče", se pritožujejo, ka dar začutijo komaj zaznavno sapico. Zdravniki so odločno na strani drugih, ki se prepiha izogibajo, kajti prepih je zdravju nevaren in povzroči vsaj prehlad, če že ne kake hujše bolezni. Zakaj se zdi nekaterim ljudem kljub vsemu prijeten?

Prepih se lahko zdi komu osvežujoč, drugemu pa nadležen. Ljudje smo pač različni in tudi na prepih gledamo vsak po svoje. Občutljivim ljudem je nadležen, tistim, ki so trdnejšega zdravja, pa se zdi prijeten. Na prepih se odzovemo precej nagonsko. Če smo odporni in nam piš hladnega zraka ne škoduje, se nam zdi prepih prijeten. Če pa smo občutljivi, takoj pomislimo na prehlad in bolezen, torej nam hladni piš ne more biti všeč.

Kako začutimo prepih? Hladen zrak, ki zapiha, zaznajo najprej dlačice na hrbtu rok in podlakti, na obrazu in tilniku. Dlačice se naježijo, v vetru se upognejo kot, na primer, trava, pri tem pa povlečejo za svoje korenine. Ta gib se prenese na živčne končiče, začutimo prepih.

Učinek prepiha zaznamo najprej s površino kože. Če pa je prepih dolgotrajnejši in če je dotok hladnega zraka usmerjen ves čas na isto mesto, se zožijo žilice na tem delu telesa. Prekrvitev je slabša, zato se organizem na določenem mestu ohladi, s tem pa se zmanjša njegova odpornost proti bolezenskim povzročiteljem. Preko živčnih končičev potujejo dražljaji hladnega zraka pod kožo in do mišic, povzročajo mišično napetost in bolečine, revmatične bolečine, išias. Za prepih in njegove posledice so najobčutljivejši starejši ljudje ali bolniki pa tudi ljudje, ki se močno znojijo. Že ob najrahlejšem prepihu začne znoj na koži pospešeno izhlapevati, koža se zaradi tega preveč ohladi, odpornost se zmanjša in prehlad je tu.

Zdravniki pravijo, da se na prepih ni mogoče navaditi, zato bi bilo nesmiselno vztrajati na prepihu in se s tem izpostavljati številnimi nevarnostim. Utrdili se ne bi, bi pa zboleli. Če želimo okrepiti svojo odpornost, tega ne počnemo na prepihu, ampak, na primer, v savni. Tudi če si redno privoščimo izmenične prhe, dosežemo, da se koža in žilice v koži privadijo na pogostnejše temperaturne spremembe, potem nismo več tako občutljivi za hlad, ki ga prinaša s seboj prepih.

Človeku, ki se pritožuje zaradi prepiha, ne govorimo, naj ne bo tako malenkosten. Če je občutljiv, to pomeni, da mu prepih resnično škoduje. Občutljivi ljudje naj se vsekakor zavarujejo pred prepihom. Zatesnijo naj okna in vrata, izogibajo naj se prostorov, kjer je prepih. Če moramo dalj časa sedeti na prepihu, se primerno oblečemo: z ruto si zavarujemo tilnik, podlakti pa z dolgimi rokavi bluze ali jopice.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 26. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: latinščina 9.45 Instrukcija: angleščina — 10.00 Instrukcija: angleščina — 10.15 Instrukcija: angleščina — 10.30 San Francisco — 12.15 Naš kozmos — 13.00 Uredništvo — 15.00 Družinski svet — 16.00 Kremenčkovi — 16.25 Ogroženi živalski svet na Madagaskarju — 16.30 Gibanje je vse — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Risanka — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Komisar — 21.15 Modna revija — 21.20 Opereta dežela sanj — 22.20 Evropsko prvenstvo v skokih v vodo — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 27. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Instrukcija: angleščina — 9.20 Instrukcija: angleščina — 9.35 Instrukcija: latinščina — 9.50 Instrukcija: angleščina — 10.05 Instrukcija: latinščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Mi — 11.30 Igramo na flavti — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.00 Grešni kozel — 16.15 Enkrat Izrael in nazaj — 17.00 Jolly box — 17.30 Proti Atlantiki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Avstrija ima vedno sezono — 21.50 Šport — 22.10 Danes zvečer — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 28. 8.: 11.00 Ura tiska — 14.45 Eno številko prevelik — 16.45 Listamo v slikalnici — 17.05 Novi prijatelj — 17.15 Risanka — 17.20 Fjordorjeve pustolovščine — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Srečanje med živaljo in človekom — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Lesena devica — 21.35 Iz serije „naš kozmos" — 22.50 Šport — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 29. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Instrukcija: latinščina — 10.15 Instrukcija: latinščina — 10.30 Eno številko prevelik — 12.15 Lisica in zajec — 12.25 Po sledeh belih bogov — 13.00 Uredništvo — 15.00 Družinski svet — 16.00 Najhitrejša miš iz Mehike — 16.15 Dežela in gore — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina divjina — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedejski šport — 21.00 V kavarni 21.05 Čarovnik — 21.50 Šport — 22.20 Poročila.

Slovenski VESTNIK
Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechter-Straße 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a.
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

TOREK, 30. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: latinščina — 9.45 Instrukcija: angleščina — 10.00 Instrukcija: latinščina — 10.15 Instrukcija: latinščina — 10.30 Milijonska stvar — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 15.00 Družinski svet — 16.00 Izguba tradicije — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Planšarica in dimnikar — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Teleobjektiv — 21.00 Dan kobilice — 23.20 Poročila.

SREDA, 31. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Instrukcija: latinščina — 9.50 Instrukcija: angleščina — 10.05 Instrukcija: latinščina — 10.20 Instrukcija: latinščina — 10.35 Grešni kozel — 11.50 Živalski raj — 12.15 Teleobjektiv — 13.00 Uredništvo — 15.00 Družinski svet — 16.00 Najhitrejša miš iz Mehike — 16.15 Bardovsko petje in pop glasba — 17.00 Zamenjava — 17.30 Čebelica maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Huber piha na tubi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Še prosta soba — 22.15 Šport — 23.00 Poročila.

ČETRTEK, 1. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Instrukcija: angleščina — 10.15 Instrukcija: angleščina — 10.30 Vse ne morem poročiti — 11.55 Iz ptičjega sveta Avstralije — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 15.00 Ljubi Avguštin spet pleše — 15.45 Aubrey animation — 15.50 Kottan poizveduje — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Napete pustolovščine ob zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Atomski fizik J. Robert Oppenheimer — 21.15 Naš kozmos — 22.00 Šport — 22.50 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 26. 8.: 17.35 Kompas — 18.00 Kulturna zgodovina oblačil — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravniški svetovalec — 21.00 Zakladnica Avstrija — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.10 Afera Macomber — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 27. 8.: 15.30 Dva krat sedem — 16.00 Športni popoldan — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Trailer — 20.15 Milijonska stvar — 22.00 Mož, ki so mu rekli konj — 23.45 Sto mojstrovin — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 28. 8.: 14.00 Športni popoldan — 17.45 Tirolska slovesnost deželnih noš v Wattensu — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Fedore — 22.05 Dinastija — denverski klan — 22.50 Mala nočna glasba — 0.05 Poročila.

PONEDELJEK, 29. 8.: 18.00 Perspektive — 18.30 Ljudje iz Korsbaeka — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Korenine — 21.00 „V kavarni" — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Ona žena — 23.40 Poročila.

TOREK, 30. 8.: 18.00 Orientacija — 18.30 Ljudje iz Korsbaeka — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče belo rdečem — 21.05 Monaco Franze — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 31. 8.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Ljudje iz Korsbeaeka — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ljubite klasiko? — 21.00 Omega ali alfa — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Strta žena — 0.05 Poročila.

ČETRTEK, 1. 9.: 18.00 Po Avstriji — 18.30 Ljudje iz Korsbaeka — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gospod natakar dve kavicj — 21.30 Mednarodni festival šansonov — 23.00 Režija: Billy Wilder — 0.00 Poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 26. 8.: 13.30 Zagreb: PJ v tenisu — 15.55 Rim: EP v vaterpolu Jugoslavija — ZRN — 17.10 Zagreb: PJ v kajaku in kanuju na mirnih vodah — 18.10 Poročila — 18.15 Festival jugoslovanskih plesnih orkestrov v Radencih 83 — 18.45 Tarzan — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Glinasti golob — 21.05 Zrcalo tedna — 21.25 Umor v Texasu — 23.00 Dnevnik.

SOBOTA, 27. 8.: 13.29 Propagandna oddaja — 13.30 Rim Rim: EP v vaterpolu Jugoslavija — Madžarska — 15.05 Poročila — 15.10 Tarzan — 15.35 Modro kot pisano, otroška nanizanka — 16.05 Mogočno morje — 17.05 Edward in gospa Simpsonova — 17.55 Rim: EP v plavanju, finale — 19.00 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Klatež — 21.45 Ljubljana 83: Nastop gostujočih pevcev — 22.40 Poročila.

NEDELJA, 28. 8.: 9.05 Poročila — 9.10 Živ žav, otroška matineja — 9.55 Kapelski kresovi — 11.10 625, oddaja za stik z gledalci — 11.25 Čez tri gore: Ljubljanski oktet — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 14.15 Zandvoort: avtomobilske dirke za VN Nizozemske — 16.15 Šabac: Balkansko prvenstvo v konjeništvu — 17.30 Joe Dancer — Velika zamenjava — 19.00 Ne prezrite — 19.15 Risanka — 19.22 TV in radio nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Danes v neki hiši, češkoslovaška nadaljevanka — 21.35 Stobi, 2. del dokumentarne oddaje TV Skopje — 22.00 Jazz na ekranu — Športni pregled — 22.50 Poročila.

PONEDELJEK, 29. 8.: 18.10 Poročila — 18.15 Modro kot pisano — 18.45 Radium — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Krojač — 20.55 Spoznano, neznano — 21.50 Dnevnik.

TOREK, 30. 8.: 18.05 Poročila — 18.10 V znamenju dvojčkov — 18.30 Mešani pevski zbor iz Izole — 19.00 Antične najdbe — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Življenje Berloiza — 20.55 Človek in zemlja — 21.20 Slovenska ljudska glasbila in godci — 21.40 Dnevnik.

SREDA, 31. 8.: 18.10 Poročila — 18.15 Rukoveti — 18.40 Mostovi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Če . . . — 21.45 Dnevnik.

ČETRTEK, 1. 9.: 17.45 Poročila — 17.50 Zemljepisne posebnosti — 18.40 TV kaseta — 19.10 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Pot svobode — 21.50 Plesna umetnost drugače — 22.20 Dnevnik.

Pesniki in pisatelji začetniki bodo spet imeli svoje srečanje

Zveza kulturnih organizacij Slovenije v sodelovanju z raznimi organizacijami in krajevnimi dejavniki ter časopisi v Sloveniji tudi letos prireja srečanja pesnikov in pisateljev začetnikov. To bo že dvanajsta takšna prireditev, kar najbolje dokazuje, da se je uveljavila in da ima odličen odziv v javnosti in razumljivo predvsem med pisočimi ljudmi.

Pri srečanju lahko sodelujejo pesniki in pisatelji začetniki, ki svojega dela še niso izdali (razen v samozaložbi) v knjižni obliki in še niso bili uvrščeni med najboljše v dosedanjih zaključnih republiških srečanjih pesnikov in pisateljev začetnikov.

Posamezni kandidati lahko sodelujejo z literarnimi prispevki v slovenskem jeziku; prispevki morajo biti napisani s pisalnim strojem. Upoštevani bodo prispevki vseh vrst proze, poezije in dramatike, kot so: črtice, novele satire, humoreske, romani; pesmi, epigrami, basni aforizmi; dramska besedila, dramski prizori, skeči, enodejanke, tragedije, groteske, TV igre in nadaljevanke, filmski scenariji, scenariji za proslave; kritiški prispevki, eseji z vseh področij umetnosti, kulturnega in družabnega življenja in družbeno angažirana razmišljanja.

Prispevke je treba poslati v treh izvodih, označenih s šifro, ne s pravim imenom avtorja. Poslanim tekstom s šifro pa je treba priložiti zapečateno ovojnico z osebnimi podatki avtorja: ime in priimek, točen naslov, izobrazbo, poklic, starost in šifro.

Tri članske žirije bodo med pravočasno prispelimi prispevki s svojega območja izbrale najboljše avtorje za nastop na območnem srečanju. Taka območna srečanja bodo letošnjo jesen potekala v devetih krajih v Sloveniji. Člani žirij območnih srečanj pa bodo potem izbrali avtorje, ki bodo sodelovali na republiškem srečanju februarja 1984 v Gradišču v Slovenskih goricah.

Prispevke je treba poslati najkasneje do 18. septembra 1983 na naslov: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 5, z oznako „Za 12. srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov".

Iz Vrbe

V nedeljo smo imeli v Vrbi enega največjih spektaklov zadnjih deset let — avto korzo, katerega se je udeležilo okrog 45.000 ljudi. Na račun pa niso prišli samo ljubitelji avtomobilizma, temveč tudi drugi; ljubitelji glasbe, plesov, artistike, športa in posebnih senzacij, med katerimi je bil nek debeluh, ki ni tehtal nič manj kot 400 kg.

Ker so ob tej priložnosti kasirali vstopnino, ki res ni bila nizka (100 šilingov), je bilo na ta račun mnogo kritike, predvsem s strani gostov, ki so to kritiko utemeljili s tem, da plačujejo dosti visoko turistično takso. Stari pregovor pravi, „kdor zabavlja ta tudi kupi", in res to drži, kajti ljudi je bilo ogromno.

●

Beljaška sekcija Avsvrijskega planiskega društva ima v načrtu vzpon na himalajski vrh, visok 6770 m. Ta vrh je še deviški in brez imena. Če bo šlo vse v redu bo vrh premagan 28. oktobra. Tu gre za 14-člansko alpinistično skupino, v kateri je tudi naš občan, pasionirani alpinist Guido Tschebul.

Fotografije o tej himalajski gori (razglednice) lahko kupite pri Guidu Tschebulu v Vrbi za 50 šilingov. Alpinisti jo bodo frankirali s posebno nepalsko znamko, tako da razglednica ne bo privlačna samo za ljubitelje gora, temveč tudi za filateliste.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 26. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače.

SOBOTA, 27. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 28. 8.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 29. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Takole pojemo . . .

TOREK, 30. 8.: 9.30 Domača zabavna glasba — 15.10 Koroški obzornik — Mlada grla — Otroci, poslušajte!

SREDA, 31. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 1. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Mladinska oddaja.

Madžarsko-romunska narodnostna polemika

o položaju Madžarov na Erdeljskem

Balkanske odnose in tudi odnose v širšem prostoru jugovzhodne Evrope obremenuje med drugim tudi vprašanje narodnostnih manjšin, ki živijo v sleherni državi tega območja. Nerešenost narodnostnega problema, njegovo podcenjevanje ali ignoriranje povzroča nestrpnost, medsebojno nezaupanje, spore in soočanja, ki so v mnogih primerih velika ovira za dobre sosedske odnose, za sodelovanje in prijateljstvo.

Problem narodnostnih manjšin zadnji čas — in ne samo zadnji čas — močno obremenuje tudi dve socialistični državi, ki nista samo posredni sosedi, pač pa tudi članici Sveta za vzajemno ekonomsko pomoč (SEV) in članici vzhodnoevropske vojaške zveze — Varšavskega sporazuma. Gre za Madžarsko in Romunijo in za skoraj dvomilijonsko madžarsko narodnostno skupnost, ki živi v romunski Transilvaniji.

Sedanje polemike o tem vprašanju so se po vseh znakih sodeč preselile iz ozkih akademskih krogov na širše področje politične madžarsko-romunske polemike. Tem polemikam je zadnje mesece dala pečat knjiga 54-letnega romunskega pisca Iona Lancranjana pod naslovom Cuvint despre Transilvania in nekaj časopisnih člankov, ki so kot reakcija na knjigo zagledali luč sveta v nekaterih madžarskih medijih.

STARO JABOLKO RAZDORA

Narodnostno vprašanje kot jabolko razdora med Madžarsko in Romunijo ni novega datuma, pač pa izvira še iz časov neposredno po prvi svetovni vojni. Madžarska je kot ena izmed agresivnih centralnih sil, ki so bile poražene v prvi svetovni vojni, 4. junija 1920 v trianonskem dvorcu blizu Pariza zadnja podpisala mirovno pogodbo z zmagovito koalicijo Antante. Vztrajno je namreč zavračala ponujeni mirovni sporazum, ni hotela priznati poraza v vojni in se je zavzemala za integriteto nekdanje velike Ogrske. Edino, na kar je bila pripravljena pristati, je bila odcepitev Hrvaške. Toda pod pritiskom držav — „naslednic" habsburške monarhije — Češkoslovaške, Romunije in kraljevine SHS ter sil Antante je vendarle morala popustiti. Ko so Madžari končno podpisali mirovno pogodbo, so v deželi razglasili nacionalno žalost, javnost, razvneta od nacionalističnih strasti, pa je razburjeno protestirala: „Nem, nem, soha" (Ne, ne nikoli!).

Trianonski mirovni sporazum je končno vzpostavil nove meje. Kraljevini SHS je priznal združitev s Hrvaško, Medjimurjem, Prekmurjem, Bačko in deli Banata. Slovaška je stopila v državno skupnost s Češko, Transilvanija in deli Banata pa so pripadli Romuniji. Čeprav je tako zunaj meja matične domovine ostalo blizu 3,5 milijona Madžarov, je bilo novo stanje brez dvoma pravičnejše od tistega do leta 1918, ko je bilo v sestavi velike Ogrske blizu 10 milijonov nacionalno brezpravnih nemadžarskih narodov. Zategadelj so sklepna določila Trianonskega miru preživela tudi drugo svetovno vojno, čeprav Madžarska, ki je bila pod regentom Horthyjem najdoslednejša zaveznica nacistične Nemčije, tudi zdaj ni opustila prizadevanj vsaj za delno revizijo trianonskih meja.

NEMIRI LETA 1976

Narodnostno vprašanje je v vzhodnoevropskih državah v glavnem še vedno poglavje zase. Ali ga sploh ne priznavajo ali pa ga priznavajo a ga ne rešujejo v skladu z načeli leninistične narodnostne politike, ali pa se zavzemajo za politiko asimilacije. Takšna stališča pri večini vzhodnoevropskih držav izvirajo iz pred in medvoinega razdobja, ko so izkusile izdajalsko vlogo nemških manjšin ali pa bile izpostavljene poizkusom, da bi v njih organizirali nemško peto kolono.

K častnim izjemam bi v zadnjih desetletjih smeli prišteti predvsem porakosijevsko Madžarsko, ki ne samo deklarativno, pač pa tudi s praktičnimi ukrepi skrbi za zaščito, narodnostni kulturni in ekonomski razvoj nemške, slovaške, romunske in južnoslovanskih narodnosti, čeprav le-te vse skupaj predstavljajo komaj 3,5 do 4 odstotke vsega prebivalstva države.

Res je, da Madžarska šteje narodnostno vprašanje za svojo notranjepolitično zadevo, vendar se hkrati živahno zanima za usodo svojih rojakov v sosednih državah, med drugim zlasti v Romuniji, saj tam živi 1,7 do 2 milijona Madžarov.

Sedanja polemika okrog romunskih Madžarov ni prvi primer ohlajanja odnosov med obema državama. Značilno je, da sta Romunija in Madžarska spomladi leta 1972 sklenili 20-letni sporazum o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči, v katerem niti z besedico ne omenjata romunske narodnosti na Madžarskem oziroma madžarske narodnosti v Romuniji. Posebne svete za madžarsko in nemško manjšino so v Romuniji ustanovili šele po invaziji sil varšavskega pakta na Češkoslovaško, pri čemer Romunija, kot je znano, ni sodelovala. Te svete so glede na takratne okoliščine ustanovili iz zunanjepolitičnih razlogov, da bi poudarili nacionalno enotnost in enake pravice narodnostnih skupin.

(Dalje v prihodnji številki)

Optimizem po Celovškem sejmu

Z zadržanim optimizmom ocenjujejo odgovorni potek Celovškega sejma, ki je v nedeljo zaprl svoja vrata. „Z izvedbo 32. lesnega sejma 1983 v Celovcu je bila prvič močno prebita že dolgo trajajoča recesija," je rečeno v zaključnem poročilu Celovškega sejma. Tak sklep izvajajo iz večje kupne pripravljenosti in investicijske volje strokovnih obiskovalcev. Opazili pa so tudi trend k investicijam na manjših področjih. Oba sejma, 50. Celovški sejem in 32. lesni sejem, je obiskalo 279.390 obiskovalcev, kar je za skoraj šesttisoč več kot lansko leto.

Tudi slovenska podjetja so zadovoljna s sejemskimi posli. **Dr. Zdravko Velik,** ki je ponujal jekleni protiatomski bunker, je precej zadovoljen s svojim nastopom. Vsekakor si ni pričakoval takšnega poslovnega uspeha, ki je brez dvoma upravičil udeležbo na sejmu.

Pa tudi poslovni možje iz **IPH v Žitari vasi** so še kar zadovoljni. Predvsem jih veseli, da so se z udeležbo na sejmu lahko bolje plasirali na trgu. Sicer njihovo pohištvo ni namenjeno končnemu porabniku, temveč trgovcem, vendar pa bi po ocenah mag. Filipa Warascha prodali najmanj za pol milijona šilingov pohištva, če bi prodajali končnim porabnikom. Tako pa se njihov uspeh meri npr. po tem, da bo eden od proizvodov lesne industrije IPH razstavljen v največji celovški hiši s pohištvom KIKA.

Počasi se bodo naučili . . .

Da znajo tudi drugače, če le hočejo, so te dni pokazali na občini v Žitari vasi. Občinsko sporočilo, ki ga dobi vsako gospodinjstvo, so napisali tudi v slovenščini. Gre za razpis mesta pisarniškega vajenca in pa za sporočilo da občina delno vrača stroške za prevoz otrok v otroški vrtec.

Toda zadeva ima najmanj tri lepotne napake. Pri razpisu mesta za pisarniškega vajenca ni nikjer pogoja, da naj bi obvladal oba deželna jezika, kar bi za dvojezično občino moralo biti samoumevno. Drugič občinski urad piše tudi v slovenskem razglasu krajevna imena samo nemško, tako da najdemo tam čudno kombinacijo „občina Sittersdorf". In tretjič so razglas napisali v slovenščini šele, ko so slovenski občani protestirali proti prvotnemu ignoriranju slovenščine. Toda počasi se bodo že naučili, tudi če kot občina, ki je celo uradno dvojezična, svoje dvojezičnosti ne cenijo prav.

Kdaj na Koroškem?

V Trstu je pred kratkim izšla knjiga, na kakršno bomo na Koroškem bržda še dolgo čakali. Gre za antološko zbirko prevodov krajših in daljših del tržaških Slovencev na dobrih dvesto straneh, namenjena pa je višjim srednjim šolam v Trstu kot pomožni tekst. Pomembno pa je predvsem dejstvo, da je knjižico izdala uradna ustanova, Tržaška pokrajina.

Knjigo je sestavil prof. Jože Pirjevec, ki ji je napisal tudi petdesetstransko uvodno študijo, zgodovinski prerez kulturnega stvarjenja Slovencev v tržaški pokrajini. Publikacija nosi naslov „Uvod v slovensko kulturno in politično zgodovino v Trstu v 20. stoletju" in prinaša tekste starejših in novejših slovenskih tržaških avtorjev od literatov, pisateljev in pesnikov tja do sociologov in politikov. Čeprav je namenjena samo višjim srednješolcem, kar v slovenskih krogih v Trstu obžalujejo, pa jo pozdravljajo kot predstavitev slovenskega deleža v tržaški kulturi italijanskemu občinstvu.

Če bo sodelovanje Trsta in Koroške v okviru Alpe-Adria imelo za posledico, da se bodo tudi na Koroškem spomnili česa takega, bomo tudi mi zelo zadovoljni.

ŠPORTNI VESTNIK

SAK - Brnca 0:0

Da veje v koroški ligi le nekoliko drugačen veter, so morali nogometaši SAK spoznati tudi v nedeljo na domačem igrišču. Proti moštvu iz Brnce, ki je spomladansko prvenstvo v kor. ligi zaključilo na devetem mestu, je novincu uspelo iztržiti le točko. Vse kaže, da moštvo še ni tako uigrano, kot bi bilo treba; predvsem v napadu je bilo opaziti pomanjkanje udarnosti. Sicer so se napadalci trudili, vendar do kake stoodstotne možnosti le niso prišli. O tem priča tudi razmerje kotov, ki je izpadlo v prid SAK. Da je Mehmedalija Šišič odlična pridobitev za slovensko moštvo, pa se je pokazalo tudi v drugi tekmi v novi ligi: bil je eden najboljših igralcev na igrišču. Po nedeljski tekmi je SAK na 12. mestu v ligi, prihodnji konec tedna pa bo v gosteh v Brücklu.

Selani odlični

Po treh tekmah v višjem razredu se je moštvo DSG Sele znašlo že kar na prvem mestu. V prvi tekmi proti Tinjam so selski nogometaši zmagali visoko s 5:0, drugo tekmo proti Sinči vasi, ki je morala zapustiti spodnjo ligo, so remizirali z 0:0, zadnjo, nedeljsko tekmo proti Labodu pa so dobili z 1:0. Novincu iz drugega razreda se tako obeta dobra sezona v prvem razredu. Trenutno s petimi točkami vodijo pred Sinčo vasjo, v prihodnji tekmi pa bodo igrali proti tretjeuvrščeni Železni Kapli.

Šmihelčani so se znašli

V tretji tekmi nove sezone so se Šmihelčani končno znašli. Proti novincu Liebenfelsu so na tujem zmagali 4:2. V prvih dveh tekmah jesenskega kroga prvenstva niso imeli prave sreče: proti Velikovcu so remizirali z 1:1, proti celovškemu ASV pa so zgubili z 0:2. Trenutno zaseda Šmihel, ki je spomladansko prvenstvo končal na tretjem mestu, s tremi točkami iz treh tekem osmo mesto.

Izvozno-uvozno podjetje išče

USLUŽBENKO z znanjem slovenskega jezika.

Zaželeno je tudi znanje angleškega jezika.

Informacije: tel. 0 42 27 / 38 80

„. . . poskusimo s samoupravnim obratom!"

Perspektiven projekt mizarjev v Waldviertlu - Njihov recept: volja in ideja

„V ljudeh spijo sile, ki jih je mogoče vsakčas sprostiti." Tega gesla so se pred dvemi leti spomnili delavci nekega mizarskega podjetja v Waldviertlu, ko jim je lastnik pred nosom zaprl obrat. Čez tričetrt leta jih je od 25 sicer ostalo le še osem, toda ti so postavili na noge mizarski obrat, s katerim sami upravljajo. Po pičlem letu dni proizvodnje v lastnem obratu sicer še ni mogoče reči, da bi se dokončno izkopali iz težav, vendar pa so si vsaj z lastno iniciativo zagotovili delovna mesta.

Poslovodja Waldviertler Holzwerkstatt inž. Fritz Bergmann

Le nekaj kratkih let je od tega, kar so v Zwettlu postavili na zelen travnik najsodobneje opremljeno mizarsko podjetje. Dežela Nižja Avstrija je prispevala mastnih 36 milijonov šilingov, delo je dobilo 25 delavcev, ki so bili prej v kriznem Waldviertlu dnevni migranti. Toda ko bi morala lastnika podjetja, eden od njiju je bil Karl Wlaschek, lastnik trgovske mreže BILLA, začeti investirati lastni kapital, sta pobrala šila in kopita. Delavci so bili poldrugo leto po slovesni otvoritvi spet na cesti.

Že takoj, ko je ta obrat propadel, so se delavci spomnili, da bi ga lahko sami upravljali naprej. Toda vsevprek so jim metali polena pod noge. Nižja Avstrija, ki jo dominira ljudska stranka s svojim deželnim glavarjem Ludwigom, je raje z 18,5 milijona podprla nekega privatnika, ki je nato razprodal vse sodobne stroje in namestil stare ter zaposlil samo 25 delavcev namesto obljubljenih 40, kot da nekdanjim delavcem kot porok proda obrat za pet milijonov.

DOLGA POT DO LASTNEGA OBRATA

Večina skoraj leto dni trajajočega boja ni zdržala. Ostalo jih je osem, ki so pri uradu zveznega kanclerja in pri socialnem ministru naleteli na odprta ušesa.

„V Waldviertlu tako ali tako ne dobimo več dela, saj smo vsi po vrsti na črni listi," so rekli, „in preden začnemo spet z dnevno migracijo, poskusimo s samoupravnim obratom." Na roko so jim šli Fond za gorska področja pri uradu zveznega kanclerja (Berglandaktionsfond), strokovno pomoč pa so dobili tudi od Študijske in svetovalne družbe za alternativne in sanacijske koncepte za regije in obrate (ÖSB).

Iskali so ustrezno proizvodno halo. Tudi tu ni šlo brez težav. „Ogledali smo si okoli 40 hal," pripoveduje današnji poslovodja inž. Fritz Bergmann, „toda ko so zvedeli, kdo smo, so bile hale že oddane." To pripisuje delu „politmafije", ki je nasprotovala takemu projektu, kajti hale so še danes prazne. V Göpfritzu blizu Allentsteiga so jo končno našli. Toda bila je od vseh najbolj neprimerna, geografsko neugodno locirana, s 360 kvadravnimi metri precej majhna. Pa niso obupali. Sedaj pač delajo v dveh izmenah, ker za vse naenkrat ni dovolj prostora.

Lansko leto, 1. junija, so končno bili tako daleč, da so lahko začeli. Vsak od osmih je v novo družbo, ki so jo imenovali „Waldviertler Holzwerkstatt", vložil 27.000 šilingov in 150 brezplačnih nadur. Tako so zbrali za 500.000 šilingov družbenega kapitala, drugo polovico pa je prispevalo socialno ministrstvo ministra Dallingerja in urad zveznega kanclerja. Tri mesece so nato še urejali obrat, nabavljali stroje in material, jeseni pa so končno lahko začeli s pravim delom.

PROGRAM Z „IDEJO": POHIŠTVO PO OTROŠKIH MERILIH

Po slabem letu dela jih je zdaj 24, od tega sedem vajencev. Šestnajst novih se jim je torej pridružilo, sami strokovni delavci in vajenci. Njihova proizvodnja stoji na dveh nogah: na „navadnem" mizarstvu, kjer izdelujejo vse mizarske izdelke, pa na otroškem pohištvu. „V otroškem pohištvu je naša perspektiva, ker smo tu sami v svetovnem merilu. Tu smo našli luknjo na trgu, z otroškim pohištvom pa pride tudi še precej drugega posla, ker pač naš otroški program priča o ideji in kvaliteti," pravi Bergmann.

In res je precej „ideje" v tem programu. Sicer so idejo res kupili, vendar je nihče drug ne bi mogel kupiti. Nekaj let dela oblikovalca Tschaiknerja in njegove žene, študirane pedagoginje, je materializiranih v tem programu. Imenovali so ga kar Waldviertler Spiellandschaft, kajti dejansko se otroci v takem pohištvu lahko odlično počutijo. Poleg otroški velikosti in otroškim prstom primerne omare sestavljajo „pokrajino" še nadstropna postelja in igralni kotiček s toboganom, ki otroški fantaziji ne postavlja meja. Za material so si izbrali 18-milimetrski vezan les (Sperrholz), celo stvar pa zmontirali v stabilno in trpežno otroško sobo.

„Igralna pokrajina" se še kar dobro prodaja, predvsem na Dunaju in v Linzu, torej v močno urbaniziranih področjih, prodrli pa so tudi že v Nemčijo. In z vsakim sejmom, npr. z nedavnim celovškim, si pridobijo delček tržišča.

Da je cena za celoten program s pičlimi 17.000 šilingi relativno ugodna, je pripisati tudi dejstvu, da prodajajo samo neposrednim porabnikom, torej izključijo posrednika in njegove profite. Seveda pa morajo zato tudi vse stroške za reklamo in za plasiranje na trgu nositi sami.

Predvsem to jih še bremeni, in zato se še niso izkopali iz vseh finančnih težav. Kljub temu je njihova plača dobra: medtem ko je v regiji povprečno pri 55 šil na uro, dobijo v WHS okroglih 70 šil.

VSAK JE SAM SVOJ ŠEF

Delavci samoupravljalci pa so motivirani tudi še drugače. Mimo tega, da so si sami ustvarili svoja delovna mesta, pa je tudi vsak sam svoj „šef". Konstrukcija podjetja je taka: nositelj obrata je Društvo samoupravljanje delavcev (VERSEBAN — Verein Selbstverwaltung der Arbeitnehmer). Zaposleni so hkrati člani tega društva, člani društva so hkrati zaposleni v obratu. Zbor kolektiva je tako hkrati tudi občni zbor društva. Pri tem pa obratni svet in poslovodja obrata ne smeta biti v predsedstvu društva. Zdaj bodo uvedli tudi še izredno članstvo, vendar bo to omejeno na podpornike, ki ne bdo imeli glasovne pravice. Če se torej hoče kdo zaposliti v obratu, se mora v določenem času odločiti, ali bo postal član društva in s tem družabnik ali ne. Poslovodja je seveda vezan na odločitve predsedstva, toda ker se ljudje srečavajo pri malici statt. Ali bi bil uspešen tudi drugje, seji, tu ne nastajajo večji problemi.

Problemi so bili kvečjemu s tem, da so se ljudje naučili odločati in soodgovarjati za delo obrata. To je v družbi, kjer navadne delavce izključujejo iz odločanja, včasih zelo počasen in tudi konflikten proces učenja. Seveda pa tudi do odločitev včasih traja dlje, npr. ko gre za najem kredita, kjer so včasih potrebne dolge razprave, dokler ne pride do odločitve. Sicer pa posamezni oddelki sami nabavljajo reprodukcijski material, sami organizirajo potek produkcije in tudi sami dajo pobude za nakup potrebnih strojev. Samoupravljanje v praksi torej.

PROJEKT SAMOUPRAVLJANJA JE IZVEDLJIV

Projekt je izvedljiv. To kaže primer WHS, Waldviertler Holzwerkstatt. Ali bi bil uspešen tudi drugje, kjer podjetniki samovoljno zapirajo obrate, je odvisno predvsem od vprašanja, kakšne možnosti so s kakšnim proizvodom na tržišču. In seveda od angažiranosti samih zaposlenih. Kajti brez dvoma je treba vložiti precej energije, tudi nekaj denarja. Vendar imajo podobni projekti smisel samo, če jih izpeljejo delavci sami, ker prav gotovo nimajo interesa, da bi ob koncu leta posneli toliko in toliko odstotkov dividend. Vendar pa brez podpore recimo socialnega ministrstva bržkone ne bo šlo. Vsekakor pa drži, kar je povedal Bergmann: „Pri tem denarju je najmanj poneverb, kajti nihče nima interesa, da bi posnel smetano. Vsakdo hoče relativno dobro in varno delovno mesto in pa normalen zaslužek."

In še nekaj se ne sme zgoditi: da bi podjetnik, preden obrat zapre, sistematično uničil tržišče, da bi imel opravičilo za ukinitev.

P. W.

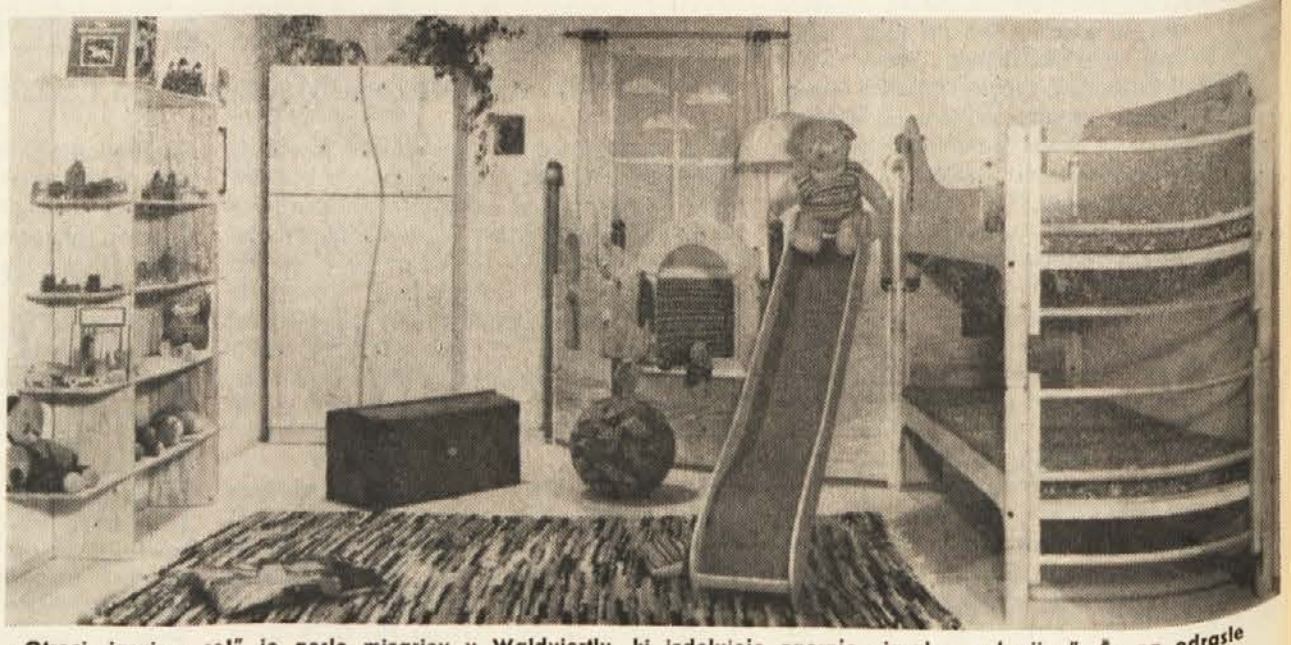

„Otroci, igrajmo se!" je geslo mizarjev v Waldviertlu, ki izdelujejo zgornjo „igralno pokrajino". Še za odrasle bi si človek želel tako lično in hkrati skrajno funkcionalno pohištvo. Za otroške prste se tu ni bati . . .